

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OĞUZ KAĞAN ARKETİPSEL LİDERLİK PROGRAMININ
(OKALP) ETKİLİLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ONUR YILMAZTÜRK

KOCAELİ, 2018

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OĞUZ KAĞAN ARKETİPSEL LİDERLİK PROGRAMININ
(OKALP) ETKİLİLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ONUR YILMAZTÜRK

DR. ÖĞR. ÜYESİ TUĞBA KONAKLI

KOCAELİ, 2018

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OĞUZ KAĞAN ARKETİPSEL LİDERLİK PROGRAMININ
(OKALP) ETKİLİLİĞİ**

Tezi Hazırlayan: Onur YILMAZTÜRK

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 12.09.2018/22

Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KONAKLI

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Nuray Sungur OAKLEY

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Soner POLAT

KOCAELİ, 2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR.....	VI
ŞEKİL, TABLO, GRAFİK, RESİM VB.....	VII

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Denence.....	2
1.2.1. Alt Denenceler	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Araştırmanın Sayıtları.....	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Liderlik	5
2.2. Genç Liderliği	6
2.2.1. Ergen Liderliği Eğitimi	7
2.2.2. Lider Öğrenci Yetiştirilmesinde Öğretmen Görevleri	10
2.2.3. Lider Öğrenci Yetiştirilmesinde Okul ve Yönetici Görevleri ..	11
2.3. Liderlerin Özellikleri	12
2.3.1.1. Lider Öğrenci Özellikleri	13
2.4. Mitoloji	14
2.5. Oğuz Kağan.....	16

2.6.	Arketip Kavramı	20
2.6.1.	Savaşçı Arketipi	21
2.6.2.	Şakacı Arketipi.....	21
2.6.3.	Bilge Arketipi	21
2.1.	Gebze Bölgesi	22
2.1.1.	Nüfus ve Yapısı.....	22
2.1.2.	Eğitim.....	22
2.1.3.	Göçlerin Kent Yaşamına Etkileri ve Yoksulluk.....	23
2.1.4.	Gecekondulaşma	24
2.2.	Uygulama Yapılan Okul	25
2.2.1.	Okalp Programının Burada Uygulanma Nedeni	26
2.3.	İlgili Araştırmalar	26
2.3.1.	Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	26
2.3.2.	Yurtiçindeki Genç Liderliği Programları.....	29
2.3.3.	Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	29
2.3.4.	Yurtdışındaki Genç Liderliği Programları	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1.	Araştırmanın Modeli.....	33
3.2.	Çalışma Grubu	36
3.3.	Araştırmanın Aşamaları.....	37
3.3.1.	Deney Öncesi İşlemler	37
3.3.2.	Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı Geliştirme Süreci	37

3.3.3. Deneysel İşlemler	38
3.3.4. Uygulama Süreci	38
3.3.5. Deney Sonrası İşlemler	41
3.4. Nicel Verilerin Toplanması.....	41
3.4.1. Liderlik Becerileri Ölçeği.....	41
3.4.2. Rotter Denetim Odağı Ölçeği.....	42
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR ve YORUMLAR	
4.1. Liderlik Becerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum	44
4.2. Denetim Odağına İlişkin Nicel Bulgular ve Yorum	51
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	
5.1. Sonuç.....	58
5.2. Tartışma	58
5.3. Öneriler	60
5.3.1. Araştırmayla ilgili öneriler	60
5.3.2. Gelecekteki Araştırmacılara öneriler:	61
5.3.3. Uygulayıcılara öneriler:	61
KAYNAKÇA	62
EKLER.....	70
Ek-1	70
Ek-2	71
Ek-3	78

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Eğitimi Programının (OKALP), Kocaeli ilinin, Gebze ilçesinde ki bir meslek lisesinde dokuzuncu sınıfa devam eden erkek öğrencilerin yaşam becerileri üzerine etkisini sınamaktır.

Öncelikle araştırmacı tarafından alan yazın taraması yapılmış, uzman görüşleri alınarak amaca uygun program geliştirilmiştir. Program 15 oturumdan oluşmaktadır. Program öncesi ve sonrasında Liderlik Becerisi Ölçeği ve Denetim Odağı ölçeği uygulanmıştır.

Bu araştırmada ön test - son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Kocaeli Gebze deki bir meslek lisesinin dokuzuncu sınıfa devam eden 24 erkek öğrencisidir.

Grupları eşleştirmek için Raven Prograsive Matrics testi uygulanıp grup eşleştirme yapılmıştır.

Araştırma sonucunda eğitim programının, liderlik becerileri üzerinde etkili bir program olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erkek Ergen Liderlik, Oğuz Kağan Arketipi, Denetim Odağının Yönü

ABSTRACT

The objective of this research is to test the effect of Oğuz Kağan archetypical Leadership training program on Leadership abilities of 9th grade male students attending to a Vocational High School.

First of all, field review of literature was conducted by the research and then the expedient expert opinions. Program consists of 15 seconds. Leadership Ability Scale and Supervision Focal Scale were carried out before and after the program.

The pre-testing, the proof positive and the quasi-experimental design with a control group was used in this research as a technique of gathering information. The study group is the 24 male students who attend to 9th grade in Kocaeli Gebze Vocational High School in 2017-2018 Training Year

Raven Progressive matrices Test was applied in order to match the groups and then group matching was done.

As the result of the research, it can be said that the training program is an effective program on Leadership abilities.

Key words: Male Teenage Leadership, Oğuz Kağan's Archetype, Supervision Focal Position

TEŞEKKÜR

Araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin emeği ve desteği olmuştur.

Çalışmamın tamamlanması için yaptığı önemli etkilerden dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tuğba KONAKLI hocama teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca kendilerinden çok şey öğrendiğim bölüm hocalarım; Doç. Dr. Şöheda GÖKTÜRK, Doç. Dr. Asiye TOKER GÖKÇE'ye ve lisans zamanında danışmanlığımı yapmış, yüksek lisansta da yanımda olan değerli hocam Doç. Dr. Soner POLAT' a teşekkürü bir borç bilirim.

OKALP PROGRAMINI GELİŞTİREN VE UYGULAYAN UZMANLARA TEŞEKKÜR

OKALP yaşıntılarını Oğuz Kaan Liderlik Programının kuramsal temelleri ve çerçevesinde oluşturma ve uygulama aşamasında uzmanlık gücünden yararlanan aşağıdaki kişilere teşekkür ediyorum.

Nuray SUNGUR OAKLEY, Burak BARIŞ, Tahsin KOÇYİĞİT, Hikmet ÖZDUMAN, Furkan YILMAZTÜRK, Orkun Osman BİLGİVAR, Hasan KILIÇ, Tansu ÖZÇAM ve sevgili babam, Mustafa YILMAZTÜRK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma boyunca desteğini ve çalışma ortamını esirgemeyen meslek lisesi okul müdürü Sayın Muharrem KARAKOÇ ve tüm okul yönetimine teşekkür ederim.

Tüm bu çalışmalarda, varlığını yanımda hissettiğim tüm eğitim yolumda bana ve tüm yüksek lisans arkadaşlarıma rehber olduğunu düşündüğüm Dr. Mevlüt TAŞTAN hocamın anısına saygılar gönderiyorum.

Onur YILMAZTÜRK

Kocaeli, 2018

ŞEKİL, TABLO, GRAFİK, RESİM VB.

Tablolar

Tablo 2.1 Arketip Özellikleri	22
Tablo 2.2 Gebze Kocaeli ve Türkiye Eğitim İstatistikleri	23
Tablo 2.3 Kocaeli Göç İstatistiği	24
Tablo 3.1 Sınıf ve Şubelere Göre Öğrenci Dağılımları	36
Tablo 3.2 Araştırmanın Aşamaları.....	37
Tablo 4.1 Liderlik Becerileri Ön Testine İlişkin Tanıtıcı İstatistikler ve t-testi sonuçları	45
Tablo 4.2 Liderlik Becerileri Testi Ön Test ve Son Test Sonuçları.....	45
Tablo 4.3 Liderlik Becerileri Testi Box Testi Sonuçları	46
Tablo 4.4 Liderlik Becerileri Testi Levene Testi Sonuçları.....	46
Tablo 4.5 Tekrarlanan Ölçümlü Deneme Düzeninde Varyans Analizi Sonuçlarıyla Elde Edilen ön Test ve Son Test Arasındaki Fark Puanlarının Karşılaştırıldığı t-testi Sonuçları	48
Tablo 4.6 Liderlik Becerileri Ön Testiyle Gruplar Arasındaki Etkileşimin Yordanmasına İlişkin	48
Tablo 4.7 Liderlik Becerileri Ön Test Puanlarının Gruplara Göre ANOVA Sonuçları	49
Tablo 4.8 Liderlik Becerileri Son Testinin Gruplara Göre Düzeltilmiş Ortalama Puanları.....	49
Tablo 4.9 Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Liderlik Becerileri Testi Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları	50
Tablo 4.10 Denetim Odağı Ön Testine İlişkin Tanıtıcı İstatistikler ve t-testi sonuçları.....	51
Tablo 4.11 Denetim Odağı Testi Ön Test ve Son Test Sonuçları.....	52
Tablo 4.12 Denetim Odağı Testi Box Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.13 Denetim Odağı Testi Levene Testi Sonuçları	53
Tablo 4.14 Denetim Odağı Ön Testiyle Gruplar Arasındaki Etkileşimin Yordanmasına İlişkin	55
Tablo 4.15 Denetim Odağı Ön Test Puanlarının Gruplara Göre ANOVA Sonuçları	56
Tablo 4.16 Denetim Odağı Testinin Son Testinin Gruplara Göre Düzeltilmiş Ortalama Puanları	56
Tablo 4.17 Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Denetim Odağı Testi Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları	57

Şekiller

Şekil 3.1 Araştırmanın Nicel Deseni.....	34
Şekil 3.2 Deney ve Kontrol Grubuna Uygulanan Nicel Testler	35
Şekil 4.1 Liderlik Becerileri testi öntest ve sontest puanlan sonuç grafiği.....	47
Şekil 4.2 Denetim Odağı testi öntest ve sontest puanlan sonuç grafiği	54

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde problem, amaç, önem, sayılılar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

21. yüzyılda dünyasında bir fark yaratmak için sayısız fırsat vardır. Her zamankinden daha çok gençlere liderlik becerilerini geliştirmek için ihtiyaç duyulmaktadır. Gençler geleceğin simgesi olarak toplumun geleceğinin şekillenmesi açısından çok önemlidir. Dolayısıyla her zamankinden daha fazla hayal gücümüze, katılımımıza ve sebat etme konusunda bize ilham veren liderlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Gençlik liderliği de bunlardan biridir. Gençlik liderliği, geleceğin yeteneklerinin fark edilmesi açısından ayrıca önemlidir. Bu, liderlerin değerleri eyleme dönüştürmek için kullandıkları pratikler, vizyonları gerçeğe dönüştürmek, yenilikler, engeller, dayanışma birçok süreci içinde barındırır. Bu zorlu süreçlerin fırsatlara, olağanüstü başarılarla dönüştürdüğü bir iklim ile genç liderler yetiştirilebilir. Gençlik liderlik çalışmaları ile gençlerin liderlik becerilerinin farkına varmaları sağlanabilir. Yapılandırılmış çalışmalarla bu beceriler dönüştürülebilir. Aynı zamanda gençlerin liderlik becerilerinin araştırılması (Thompson, 2006) gençleri anlamak adına önemli diğer noktadır. Böylece geleceğin liderleri topluma katkı sağlayacaktır (Ngai, Chau-Kiu ve Steven, 2012).

Son yıllarda gençlik liderliği Avrupa ülkelerinde çeşitli politikalar ve ulusal eğitim yapıları ile desteklenmiştir (Cansoy, 2016). Gençlerin liderliği ve katılımı bir dizi kapsamlı haklardan oluşmaktadır. Avrupa’da ve Amerika’da gençlik liderliğini desteklemeye yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Türkiye’de ise bu duruma yönelik çalışmaların son derece az olduğu göze çarpmaktadır.

Özellikle de Türk Kültüründe Oğuz Kağan bu modellerden biridir. Özellikle genç liderlerin arketiplerini ortaya çıkarıp desteklemek Türk kültürüne ve özgün mitlere uygun liderleri tespit etmek ve eksik yönleri ortaya koymak bakımından önemlidir.

Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı gençlerin liderlik arketiplerini Oğuz Kağan modeli ile ortaya koymaktır. Oğuz Kağan modeli kapsamında; benlik saygısı, denetim odağı, yaratıcılık, problem çözme becerileri ve liderlik algıları konuları üzerinde durulacaktır. Bu amaçla konu ile ilgili alan yazın taraması yapılarak, uzman görüşleri doğrultusunda Oğuz Kağan modeli geliştirilmiştir. Programda denetim odağı ve liderlik becerilerinin kazandırılabilmesi için çeşitli faaliyet ve aktiviteler gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman denetiminde son şeklini alan Oğuz Kağan liderlik programının Gebze bölgesindeki meslek lisesinin dokuzuncu sınıfta okuyan erkek öğrencilerin liderlik becerileri ve denetim odağı üzerinde etkili olup olmadığı sorusunun yanıtı aranmıştır.

1.2. Denence

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Eğitimi Programı, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirmede ve denetim odağı gelişiminde etkilidir.

1.2.1. Alt Denenceler

1. Deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin Liderlik Becerileri Ölçeği ön test puanları kontrol altına alındığında, son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.
2. Deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin denetim odağı ön test puanları kontrol altına alındığında, son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Oğuz Kağan liderlik programının Gebze bölgesindeki meslek lisesinin dokuzuncu sınıfta okuyan erkek öğrencilerinin, uygulanan programından sonra algılarında, beklenen yönde değişim olup olmadığını sınamak ve Oğuz Kağan Liderlik Programının kazandırdığı becerilerin incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Ailelerin sahip olduğu maddi durum sadece öğrencilerin okula devamını ve okulu bitirmelerini değil (Tansel, 2002), okul başarılarını ve beceri gelişimini de etki etmektedir. Maddi durumu iyi ailelerde bu aşamalar daha olumlu şekilde ilerlemektedir. Öğrencinin daha iyi ve kapsamlı eğitim almasına, akademik başarısının yükselmesine ve becerilerinin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek aileler, eğitim ortamına yönelik daha fazla araç-gereç temin ederek, okul ile ilgili etkinliklere önem göstererek, öğrencilerin fiziksel, kültürel, sosyal gelişimine daha çok olanak sağlayarak; eğitim, öğretim ve yeteneklerini artırabilmektedirler (Teachman, 1987). Söz konusu faktörler, eğer ailenin sosyo-ekonomik seviyesi düşük ise, çocuklarının; akademik başarılarını, sosyal statüsünü ve becerilerini olumsuz olarak etkileyerek, gelecekte toplumda kendine yer edinememe sorunu yaşayacağı ön görülmektedir (Tansel, 2002).

Düşük sosyo-ekonomik seviye, çarpık kentleşme ve düşük eğitim seviyesine sahip ailelerde, çocukların aldıkları kısa bir eğitim ile birçok becerisinde olumlu yönde değişim olmaktadır. Bu araştırma Oğuz Kağan liderlik programının Gebze bölgesindeki meslek lisesinin dokuzuncu sınıfta okuyan erkek öğrencilerinin liderlik algısını kazanması ve lider olma potansiyellerinin arttırılması açısından önemlidir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Oğuz Kağan liderlik programının diğer liderlik programlarında kullanılabileceği, esin kaynağı olabileceği düşünülebilir.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

1. Araştırmaya dâhil olan öğrencilerin, ölçekleri içtenlikle yanıtladıkları kabul edilmiştir.
2. Kontrol altında tutulamayan değişkenler deney ve kontrol gruplarını benzer şekilde etkilemiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu araştırma 2017-2018 öğretim yılına ilişkin bilgi ve bulgularla sınırlıdır.
2. Araştırma Kocaeli İli Gebze İlçesindeki bir meslek lisesinde 2017-2018 öğretim yılında dokuzuncu sınıfta okuyan ve araştırma kapsamına alınan 24 erkek öğrenciden elde edilen bulgularla sınırlıdır.
3. Araştırmada kullanılan ölçekler, daha önce pek çok araştırmada kullanılmış oldukları için geçerli ve güvenilir kabul edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALANYAZIN

OĞUZ KAĞAN ARKETİPSEL LİDERLİK EĞİTİM PROGRAMI

Bu bölümde Liderlik, Genç Liderliği, Liderlerin Özellikleri, Mitoloji, Oğuz Kağan, Arketip Kavramı, Gebze Bölgesi, Uygulama yapılan okul ve Oğuz Kağan Arketipsel Programının bu okulda uygulanma nedeni konuları üzerinde durulmuştur.

2.1. Liderlik

Alan yazın incelemesi yapıldığında liderlikle ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Herkes tarafından kabul edilmiş ortak bir tanım henüz bulunmamaktadır. Bundan dolayı tarih boyunca insanlar, liderlik ve liderlikle ilişkin düşüncelere farklı tanımlar yapmıştır. Bundan dolayı da liderlik devamlı olarak tartışılmakta ve bilimsel açıdan araştırılmaktadır. Liderlik gizemli bir olgu olarak nitelendirilmesinin yanı sıra önemini yıllar geçtikçe sürekli olarak arttırmıştır (Eraslan, 2003).

Bilhassa son 30 yılda liderlik ile ilgili birçok kitap ve akademik yayın hazırlanmıştır (Bass, 1990).

Liderlik ile ilgili tanımların bir bölümü şu şekildedir;

1. Liderlik; "Belirli şartlar altında, belirli kişisel veya grup amaçlarını gerçekleştirmek üzere, bir kimsenin başkalarının faaliyetlerini etkilemesi ve yönlendirmesi sürecidir" (Koçel, 2010: s. 569).
2. Liderlik; "Belirli amaçlar ve hedefler doğrultusunda başkalarını etkileyebilme ve eyleme sevk edebilmedir" (Şişman, 2011: s. 3).
3. Liderlik; "Grup içinden bir ya da iki birey tarafından gösterilen ve grubun amacının gerçekleştirilmesine katkıda bulunan davranışları ifade etmektedir" (Aydın, 2010: s. 290).

4. "Liderlik, bir etkileme sürecidir. Başka bir ifade ile liderlik, grup çalışmalarını grup vizyonu doğrultusunda etkileme sürecidir" (Çelik, 2003: s. 89).
5. Kouzes ve Posner (1995: s. 30) liderliği "diğer insanları, ortak emeller için çabalamayı istemek üzere hareketlendirmektir" şeklinde tanımlamaktadır.
6. Allen, Stelzner ve Weilkiewicz (1998: s. 72) liderliği "organizasyonun içinde ve dışındaki sistemleri etkileyen tek tek aksiyonlardan ve ilişkilerden ortaya çıkan bir süreçtir, sistemdeki her aksiyon liderlik sürecini potansiyel olarak etkiler" şeklinde tanımlamaktadır.
7. "Liderlik dünyanın en eski uğraşlarından biridir" (Bass, 1990: s. 3).
8. Liderlik; düşünceleri, eylemleri ve eğilimleri, etkileme, yönlendirme ve yönetme sanatıdır (Bennis ve Nanus 1997: s. 56).
9. Liderlik emirler ile yönlendirmek değil, ortak bir hedef doğrultusunda, insanları birlikte çalışmaya ikna edebilmektir (Goleman, 1999: s. 193).

Liderlik kavramının birçok tanımının olması, liderliği etkileyen faktörlerin çokluğunu ve farklı bakış açılarını göstermektedir.

2.2. Genç Liderliği

Liderlik, çocuk ve ergen gelişimi psikolojide önemli bir boyutudur. Çocuk ve ergenler, liderlik ile ilgili öz benliklerinde ki becerilerin farkına vardıklarında, eğitimciler çocuk ve ergenlere liderlik gelişimi becerilerini öğretme konusunda katkısı olabilir. Piaget (1973) iş arkadaşları ve eğitim verdiği kişilerle yaptığı incelemelerde, çocuğun daima yeni deneyimler yaşaması ve hep biraz daha fazlası için yardım görmesinin, onun zeka, dil ve mantık yürütme yeteneğinin gelişimini sağlamış olduğunu bulgulamıştır (Frazee, 1991: ss. 27-28).

Ergenlik, bireysel gelişim bakımından bir değişim sürecidir.. Yetişkinliğe adım atılırken aile bireyleri, eşler, inançlar, eğitim kurumları ve diğer yaşantısal faktörler, ergen bireylerin düşünsel, içsel ve çevresel becerileri üzerinde etkilidirler (Thornton, 2004: s. 38).

Çocukların yetenek ve becerilerinin gelişimi belli bir düzen içerisinde. Çocukların temel yaşantılarındaki eksiklikler, onların eğitimini engelleyen ve yeteri

kadar öğrenememelerine sebep olan en önemli etmendir. İnsan kendisini, başkasını, çevresini ve yaşadığı evreni benliğine göre algırlar. (Doğan, 2007: s. 183).

Liderlik becerileri kazanmak, çocuk ve ergenlerin topluma katkı sağlamaları ve toplumun içinde kendilerini iyi hissetmeleri için önemlidir (Scheer, 1997a). Bugünün risk altında olan genç bireyleri için bu becerileri elde etmek için çok fırsat olmayabilir. Örneğin; Amerika' da genç liderliğine hizmet eden pek çok kuruluş, özel belirledikleri ailelerin çocuklarına hizmet vermektedir (Hobbs, 1999). Hâlbuki 4-H programları, risk altındaki gençler için daha ilgi çekici ve önemlidir (Boyd, 2001).

Liderlik rollerinin ve becerilerinin çocuklukta ve ergenlikte öğrencilere tanıtılması, liderlik becerilerinin gelişimi için önemlidir (Tüysüz, 2007: s. 24).

Şüphesiz ki bugünün gençleri, yarının liderleridir. İlk kez Kasım 2006' da Birleşmiş Milletler öncülüğünde "Küresel Gençlik Liderlik Zirvesi" toplanmıştır. Zirvenin vizyonu, gençlerin yaşadıkları toplumun, bölgelerinin ve küresel toplumun geleceği ile ilgili alınacak kararlarda söz sahibi olmalarını sağlamaktır (Conner ve Strobel, 2007: s. 275).

Ergen liderlik programları, istisna durumlar dışında yüksek oranda okullarla bağlantılıdır (Thornton, 2004: s. 38). Programların bazıları; kendini tanıma, kendini anlama ve kimlik faaliyetlerine odaklanırken, bazıları da ergen-yetişkin işbirliği ile ilişkiler geliştirmeye ve danışmanlık yapmaya odaklanırlar (Conner ve Strobel, 2007: s. 78).

2.2.1. Ergen Liderliği Eğitimi

Bennis ve Nanus (1997)'a göre, insanların tümü potansiyel liderdir. Lider eksikliğinin nedeni ise insanların liderliği bilmemesidir (Ricketts, Rudd, 2002: s. 243).

C. Murchison (1931) liderliğin öğretilebileceğini söylemektedir. Genç liderliği ile ilgili eski bir çalışmada, J. Jack (1934) tarafından yapılmıştır ve çocukların liderlikte özel beceriler kullanmaya eğitilebileceklerini göstermiştir. Okul öncesin çağından ergenliğe kadar, liderlik becerileri gelişmektedir.

Parker ve Begnaud (2004) liderliğin doğuştan olduğu ile ilgili herhangi bir dayanağın olmadığını ve bu düşüncenin yanlış olarak değerlendirildiğini ifade etmişlerdir. Gardner'a göre (1990) insanların lider olmasını sağlayan birçok beceri öğrenilebilmektedir.

Lider bireyler, ne lider olarak doğar ne de kendi kendine lider olur, yalnızca eğitilmiş ya da yetiştirilmiştir. Liderlik “bir seçim fonksiyonudur.” (Covey, 2004: s. 62).

Tam da bu nedenle liderlik eğitimi, çocuk ve ergen liderliğinde önemli bir alandır. Liderlik üzerine yürütülen araştırmalar, liderlik teknikleri üzerine doğrudan eğitimin öğrenci liderinin etkinliğini (Boccia ve Ackerman, 1997) ve iletişim yeteneklerini ilerlettiğini göstermiştir (Crow ve Slater, 1996). Ergenlikte ve genç erişkinlikte diğerlerini anlama ve onlarla etkileşim kurma gibi etkili liderlik için kritik yetenekler çarpıcı bir şekilde gelişir (Gardner, 1987,s. 5).

Liderlik eğitimiyle kazandırılan beceriler, diğer eğitimlerle verilen beceriler gibi öğrenilebilir. Bir öğrenci eğitimle saz çalmayı, tenis oynamayı öğrenip, becerilerini geliştirebiliyorsa liderlik eğitimi alan bireylerde bu becerilerini belirli bir süreçte geliştirebileceklerdir. Fakat bir liderin güçlü ve zayıf yanlarının tespiti, liderlik eğitiminden beklentisi, eğitimlere inanması ve bireye uygun bir gelişim planının hazırlanması eğitim öncesi önemli koşullardır. Bu koşulların uygun olmadığı durumlarda bireyler gözlemci olmaktan öteye gidemez (Goleman, Boyatzis, McKee, 2002: s. 111).

Liderlik becerileri eğitiminin genç bireylere odaklanması 1960'lı ve 1970'li yıllara denk gelmektedir. Yetişkin liderliği alanı, öğrenci liderliği alanının gelişimindeki bugün bilinen son haline gelmesi için rehber niteliğinde olmuştur (Magoon, 1980).

Liderlik alanına yönelik oluşturulmuş bir müfredat, bir liderin inandığı değerleri, liderde olması gereken becerileri, lider davranışları konularını kapsayabilir (Simonton, 1994).

Plowman (1981) liderlik eğitim programının aşağıdaki unsurları kapsamı gerektiğini belirtmiştir;

Bilişsel Beceriler: Organizasyon becerileri, problem çözmeye dayalı karar verme becerileri, araştırma teknikleri, tümevarım akıl yürütme, zaman yönetimi, güdülenme teknikleri ve geleceğe yönelik çalışmayı kapsamaktadır.

Duygusal beceriler: Kendini karşındakinin yerine koyma, değerleri belirleme, grup dinamikleri, iletişim becerileri ve etkili dinleme becerilerini kapsar.

Liderlik becerileri eğitimi; liderliğin prensipleri ve doğası, planlama, karar verme, değerlerin belirlenmesi, problem çözme ve çatışma çözme, grup dinamiğinin sağlanması, etkili iletişim ve uyum, duygu yönetimi, yaratıcı liderlik gibi başlıkları içermelidir (Meyer, 1996).

Öğrenci liderliği eğitimlerinin amacı, gençlerin yarının liderleri olarak toplumda yer edinme ihtimalini arttırmaktır. B. Swinehart (1990) öğrenci liderliği eğitimlerinin etkili olabilmesi için üç maddelik bir liste hazırlamıştır:

1. Lider kişiler becerilerini genç bireylere aktarmak istemelidirler.
2. Genç bireyler bu becerileri öğrenmeye ve içselleştirmeye istekli olmalıdırlar.
3. Genç bireyler becerileri kazanmak için azimli ve kararlı olmalıdır.

Liderlik becerilerinin kullanılması ve faydalarının açık bir şekilde belirtilmesinin önemi alan yazında sıklıkla vurgulanmıştır. L. F. Roets (1986), liderlik becerilerinin öğretilebileceğini söylemektedir. Öğrenci liderliği eğitim programları belirli liderlik becerilerini öğretirken uygulama için öğrencilere fırsatlar sağlamalı ve becerilerin etkililiğini sınyarak kabul etmelidirler.

J. C. Stoltenberg (1984) ergenlik dönemindeki öğrencilerin liderlik gelişimi için aşağıdakileri maddeleri önermektedir:

- a. Öğrenciler programın asıl amacını oluşturmalıdır.
- b. Verilen beceriler ile öğrenciler bazı sonuçlara ulaşabilmesi ve bireysel ilerleme göstermelidir.
- c. Öğrencilere keskin zaman sınırları koyulmamalı, zaman plânı yapmalarına fırsat verilmelidir.
- d. Öğrencilere etkili iletişim becerileri edindirilmelidir.
- e. Öğrenciler farklılıklara saygı duymayı ve empati kurmayı öğrenmelidirler.

- f. Öğrenciler kararlarını kendi başına verebilme becerilerini geliştiriyor olmalıdırlar.
- g. Öğrencilerin, kendini ifade etme, ayrıntılı düşünebilme, araştırma ve yeni fikirler öğrenme için uygun fırsatları olmalıdır (Stoltenberg, 1984: s. 3).

2.2.2. Lider Öğrenci Yetiştirilmesinde Öğretmen Görevleri

Öğretmenlerin lider öğrenci eğitimine etkisi çok önemlidir. Lider öğrenci yetiştirme sürecinde yeniliğe ve öğrenmeye açık, gelişimde sürekliliği benimseyen lider öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmen eğitim ve öğretim hedefleri için çalışmaktadır. Ancak her şeyden önce liderlik öğreticisi olduğunu kabul edilmesi gerekir (Çelik, 1998).

J. A. Beane (1986: s. 189) öğretmenlerin amacının, öğrencilerin sosyal uyum ve olgunluk doğrultusunda kademeli olarak ilerlemeleri için rehberlik etmek, olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenler ergenlik dönemindeki öğrencileri öğrenme tatmini ve eğlencesini tecrübe etmek için motive etmelidir (Powell, 1982). Bu dönemde öğrenciler yeni fikirler, beceriler tecrübe etmek ve yeteneklerinin neler olduğunu öğrenmek için meraklı ve isteklidirler. Anlayış, güvende olma ve cesaretlendirme isterler. Bu özellikler bilgiyi keşfetme, becerilerini geliştirme, yeteneklerini test etme ve yeni hedefler koymak için, bu dönemdeki öğrencilere fırsat sunan eğitici programlar oluşturulmasını gerektirmektedir (Epstein, 1977).

Liderlik becerilerinin kazanılmasında, öğretmenler sınıfta öğrencilerin liderlik potansiyellerini ortaya çıkarmak için imkânlar sunmalıdır. Çocuklar ve gençler liderlik eğitimlerine ya da seminerlerine katılabilir fakat liderlik becerileri eğitimi tüm derslerin içinde işlenebilir (Karnes ve Bean, 1990). Örneğin öğretmen öğrencileriyle sınıftaki olayları ya da verilen kararların sonuçlarını analiz etmeye yardımcı olmak için tartışabilir (Hensel, 1991). Öğrencilere kendileri ve kendileri dışındaki konularda seçim şansı verilirse, karar verme imkânı da bulabilirler (Hensel, 1991).

Çocuklar ve gençler yapılacak olan aktiviteleri planlamaya yardım etmeli ve sorumluluk alma imkânı bulmalıdır (Karnes ve Bean, 1990). Okulda yapılacak olan

etkinlikleri (kutlama, mezuniyet, gezi vb.) organize etme konusunda sorumluluk verilebilir ve yardım etmelerine fırsat tanınabilir. Öğrencilere; gidilecek yere karar verme, reklam, bütçe ve oyunların oluşturulması, görev ve sorumluluklarının dağıtılması şeklinde olabilir. Sınıf içinde karar verilecek konularda öğrencilerin tartışmasına fırsat tanınmalıdır çünkü bu tartışmalar öğrencilerin detaylı düşünmelerini, problem çözme yollarını aramalarını ve hayat ile ilişkili konularda deneyim sağlar (Karnes ve Bean, 1990).

Öğretmenler öğrencilere liderlik becerilerinin kazandırılması için, hayat hikâyelerinden yararlanabilirler. Günümüzde ya da geçmişte yaşamış liderlerin hayat hikâyelerini okuyarak öğrenciler liderlerde bulunan ortak özelliklere karar verebilirler ve bu özellikleri kendi hayatlarına aktarabilirler. Hayat hikâyelerinin seçilmesinde dini, milli ve kültürel ayırım yapılmamasına dikkat etmek gerekir, çünkü her yerde ve her alanda liderlik becerileri yüksek insanlara ihtiyaç vardır (Wade ve Putnam, 1995).

2.2.3. Lider Öğrenci Yetiştirilmesinde Okul ve Yönetici Görevleri

Etkili okullar öğrenme süreçlerini vurgular ve öğretmenin kişisel gelişimine yatırım yapar. Öğretmen okuldaki etkililiğini bir kaç yolla geliştirebilir. Sürekli öğrenme aracıyla öğretimde mükemmelliğe önem vermek ve öğretmen kalitesini yükseltirken, ortak çalışmalar yapmalarını önem vermek okul içinde öğretmenlerin uzmanlığını artırır. Uzmanlığın ve özgüvenin oluşması, öğretmenin sorumluluk ve risk almasını, yeni öğretim yöntemlerini tanıtmalarını ve daha istekli olmasını sağlayacaktır. Bu durum öğretmenin etkililiğinin gelişmesini sağlayacaktır (Smylie, 1996).

Etkili bir okulda öğrencilerin liderlik gelişimi sağlanabilir, kendilerini lider hissetmeleri için fırsatlar yaratılabilir. Etkili okullar, öğrencilerin zihinsel, duygusal, fiziksel, çevresel ve estetik gelişiminin etkili şekilde desteklendiği bir öğrenme ortamının oluşturulduğu bir okul şeklinde tanımlamak mümkündür (Özdemir, 2000: s. 36).

Günümüzde okul müdürleri, her konuyu önceden bilen ve öğretmenlere verdiği talimatları izleyip izlemediğini kontrol eden değil, tersine öğrenim aşamalarını başlatan ve öğretmenlerin yeteneklerinin, yaratıcılıklarının yüksek verimle

gelişmesini ve örgütün hedeflerini gerçekleşmesini destek olan biri olması temenni edilmektedir. Eski tip yönetici değil lider olmaları beklenmektedir (Hesapçıoğlu, 1998: ss. 102).

Buckner ve McDowelle (2000) okul müdürlerinin, okullarda öğretmen liderleri bulmak, geliştirmek ve desteklemek için; öğretmenleri lider olmaya teşvik ettiklerini, liderlik becerilerini geliştirmelerine yardım ettikleri, olumlu ve yapıcı geri dönütlerde bulundukları bulunmuştur.

2.3. Liderlerin Özellikleri

Gardner (1990: s. 28) liderlerin özelliklerini şöyle sıralamıştır;

- a) Fiziksel performansı ve dayanıklılığı yüksek
- b) Olaylar karşısında reflekslerini değil aklını doğru kullanarak, düşünüp karar verebilen
- c) Sorumluluk alma konusunda istekli
- d) Aldığı sorumluluğu ya da görevi başarıyla yerine getiren
- e) Çevresinde ya da bulunduğu gruptaki bireylerin ihtiyaçlarını anlayabilen
- f) İnsanlarla ilgili çalışmalarda beceri seviyesi yüksek
- g) İçsel olarak başarı ihtiyacı hisseden
- h) Çevresindeki insanları yapılacak işlere motive edebilen
- i) Yönetim, karar verme ve öncelikleri belirleme becerilerine sahip
- j) Kararları ve hedeflerinin arkasında durup sabreden
- k) İnsanlara güven veren ve kişisel bilginin gizliliğine hassasiyet gösteren
- l) Kazanma gücüne ve güven verme becerisine sahip
- m) Kendini ortaya koyup sorumluluk alabilen
- n) Farklılıklara esnek ve kolayca uyum sağlayabilir olan

Black (1984) tarafından yapılan çalışmada liderlerin özellikleri; iletişim becerisi, çevresi ile etkileşim içinde, problem çözme becerisi, vizyon sahibi, eleştirel ve alternatif düşünce becerisi, sorumluluk, kendine güven ve kararlılık bulunmaktadır.

Mariotti (1999) ise etkili lideri; motivasyon sahibi, tehlikeli durumlar ile başa çıkabilme yeteneğine sahip, sorumluluk bilincinde olan, kendi ve diğer insanların

daha yüksek performansı olacağı yönünde beklentisi olan, kolay, akıcı ve anlaşılır şekilde kendini ifade edebilen kişiler olarak tanımlamıştır.

2.3.1.1. Lider Öğrenci Özellikleri

Lin (2003) tarafından öğrenciler ile yapılan bir araştırmada, kendi bakış açılarından öğrenci liderliğini değerlendirmiş ve lider öğrenci becerilerinin neler olması gerektiğini şu şekilde sıralamışlardır;

- h. Öğrenciler tarafından oluşturulan hedefi sahiplenmek
- i. Öğrencileri savunmak,
- j. Öğrencilere yetkiler vermek
- k. Takım çalışmasını önemsemek
- l. Olumlu bir okul ortamını teşvik etmek,
- m. En iyisini başarmak için öğrencileri motive etmek,
- n. Başarıya ve gururlanmaya ulaştıracak fikirler geliştirmek
- o. Problemlerin farkında olmak ve çözüm yolu üretebilmek.

Kouzes ve Posner (1995: s. 18) lider öğrenci adaylarına şu önerilerde bulunmuş ve bu belirtilen davranışları gösteren öğrencilerin başarılı bir lider olacağını belirtmektedir.

- a. Her projenin başarısındaki bireysel etkilerin katkısını fark et.
- b. Takım başarı ve mutluluklarını düzenli olarak kutla.
- c. Değişim, büyüme, yenilik ve gelişme için mücadele fırsatları ara.
- d. Dene, risk al ve hatalardan ders çıkar.
- e. Gurur verici bir gelecek tasarla.
- f. Ortak hedefler doğrultusunda güven temelinde işbirliği oluştur.
- g. Yeterlik sağla, güç ver, seçim hakkı sun, önemli görevler ver ve gözle görülür bir destek ver. İnsanları bu şekilde güçlendir.
- h. Ortak değerlerin dışına çıkmadan örnek oluştur.
- i. Küçük olsa dahi sürekli aşama sağlayacak kazançlar elde et ve katılımı sağla.
- j. İnsanların sahip olduğu değerlere, ilgilere, umutlara ve hayallere ulaşım onları ortak bir vizyonda topla.

J. Botsfort (1997) ise etkili bir liderliğe ulaşabilmek için şu önerilerin değerlendirilebileceğini belirtmektedir:

- a) İnsanlara dikkatini ver, ilişkiler oluştur ve insanları yönlendirmenin temelinde insan etkisi olduğunu unutma.
- b) İyi lider olmak için, disiplin ve çok çalışmayı göze alman gerektiğini unutma.
- c) Liderlik, kişisel gelişimle aynı anlamdadır. Bundan dolayı bedensel, düşünsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına özen gösterip kişisel gelişime zaman ve enerji harca.
- d) Kazandığın becerileri uygulamaya çalış. Becerileri yaşadığın ortamlarda kullanma imkanları yarat.

2.4. Mitoloji

Mitoloji, geçmişte yaşanmışın hala yaşanmakta olduğunun üzerinde duran, son insanın dahi ilk insanın özelliklerini taşıdığını anlatmaktadır. Hiçbir şey geçmişte kalmıyor, günümüze kadar varlığını ve geçerliğini sürdürüyor. Geleceğe aktarılmaya devam edecek ve tekrar tekrar yaşanacaktır (Saydam, 1997: s. 186).

İnsan hem mitleri oluşturarak mitojenik sıfatına sahiptir hem de bunun nesnesi olarak mitolojik sıfatına sahiptir . Her ne kadar günümüzde kabullenilmesi insana güç gelse de, insan günümüzde de *mitolojik/mitojenik* insandır ve öyle kalacaktır. Bilimsel gelişmeler ve aydınlanma mitolojinin dışında oluşumlar değildir. Bu gelişmeler ve oluşumlar da mitolojinin içindedir (Saydam, 1997: s. 45).

Campbell'e göre rüya kişiye özel mit; mit ise kişiye özellikten arınmış rüyadır.

Mitlerde “*evrensel olan*”, “*bireysel olan*” la çakışır. İnsanın ve evrenin yaratılış hikayesinde, mitolojik kahramanların maceralarında, en bireysel gelişim öyküleri de dile getirilmiş olur.

“*Mitojenik/mitolojik*” atalarının mitlerinde, birey kendi özüne ulaşır. İnsanlığın soyuluş serüveni, insanın bireyoluş öyküsünde bireysel düzeyde tekrarlanmaktadır.

Aynı yaklaşım Jung'un kuramında karşımıza arketip kavramıyla çıkmaktadır. Kuramda, kollektif bilinçdışının ürünü olan arketipler, insanlığın ortak mirası olarak ele alınmaktadır (Saydam, 1997: ss. 50-51).

İnsanın ruhani potansiyel gücüne giden ipuçları, içimizdeki bilme ve yaşama olasılığına sahip olduğumuz şeyler mitolojidir. Bizim yüzlerce yıllık gerçek ve anlam arayışımızın hikâyeleri mitlerdir. Hepimiz ölümle başa çıkmaya ve ölümü anlamaya, doğum ile hayat ve doğum ile ölüm arasındaki yolculuğumuzda yardıma ihtiyaç duyarız. Bununla birlikte hayatın bir anlamı olduğunu bilmek, sonsuza dokunabilmek, esrarı anlamak ve kim olduğumuzu bilmek isteriz. Bulmak istediğimiz şey ise hayatta olma deneyimidir. Bu sayede *“Fiziksel düzlemdeki hayat deneyimlerimiz, kendi en iç varlığımızda ve gerçekliğimizde anlam bulacak ki hayatta olmanın coşkusunu gerçekten hissedelim”* (Campell, 2000).

Carls Gustav Jung, kolektif bilinçdışı kavramını kullanarak mitleri açıklamaktadır. İnsanlığın en eski simgelerinden olan “arketip” kolektif bilinçdışında yatmaktadır. Bilinçli aklın gizli esasları ya da diğer bir ifadeyle ruhun yalnızca bulunduğu toprağa değil, dünyaya saldıgı kökleri arketiptir (Stevens 1999: ss. 54-57)

Jung (2001) arketipleri “ortak bilinçdışının hâkim güçleri olarak nitelendirir “. Başlangıçta hiçbir içeriğe sahip olmayan, kalıtsal biçimler ve fikirlerden oluştuğu düşünülen arketiplerin içeriklerinin; yaşamsal tecrübeler kazandıkça belirlendiği görülür (Taşçı, 2017: s. 10).

2.5. Oğuz Kağan

Oğuz Kağan Destanı'nda, dilden dile aktarılmış kültür ile oluşan eserlerimizin kolektif bilinçdışımızın yansımaları olarak kabul edildiği sürece, eserlerde Türk milletinin ortak zihin özelliklerinin birçoğunu görmek mümkün olacaktır. Bu özelliğinden dolayı Oğuz Kağan Destanı önemli bir eserdir (Özcan, 2003: ss. 76,81).

Gökeri (1979: s. 31) “Jung mitosları tanımlarken; arketiplerin simgesel biçimi ve ortak bilinçdışının kendine has bir dili olarak tanımlamaktadır”. Bu nedenle “mitos” ve “arketip” kavramlarını bir olarak görmektedir. Jung, mitsel yapıyı bütün olarak değerlendirmiş ve mitolojik çeşitlenmeyi ise ana mitosun kendisini çoğaltması şeklinde tanımlamıştır. Bu çoğalmanın bir basamağı olan “ergenlik dönemlerine ait arketipsel görevlerini, dünyadaki mevcut olan kahramanlık ve liderlik mitlerinde simgeleştirdiğini söylemektedir ” (Stevens 1999: s. 76). Oğuz Kağan Destanı “kahramanlık” ve “liderlik” mitosunun gelişimini göstermesi bakımından önemlidir. Pelliot'un ifadesi ile: *“Oğuz destanında, destansı olaylara fazlaca özen gösterilmiştir. Oğuz Kağan'ın ağız ile dile getirilmiş kafiye ve sekizer dizeden oluşan iki kıtanın 'Evlatlarım, ben çok yaşadım/ Savaşları, çok gördüm/Mızraktan başka, çok ok attım/ Atlarımla çok yol aldım/ Düşmanı ağılattım/Dostlarımı mutlu ettim/Gök Tanrıya karşı görevimi yaptım/ Size yurdumu veriyorum' dizelerinde, serüvenini tamamlayan bir kahramanın ve lider öykü anlatıcısı rolünde olduğunu görmekteyiz”* (Pelliot, 1995: s. 95).

Oğuz Kağan Destanını, olayların seyrini dikkate alarak şu şekilde sıralayabilmemiz mümkündür;

- Olağanüstü fiziki özelliklere sahip olarak Oğuz Kağan'ın doğuşu ve kısa bir süre içinde büyümesi.
- Gergedanı ve ala doğanı öldürmesi.
- Gökten indirilen bir kızla evlenmesi ve bu kızdan üç erkek çocuğunun olması.
- Ağaç kovuğunda bulduğu bir kızla evlenmesi ve bu kızdan da üç erkek çocuğunun olması.
- Oğuz Kağanın, beylerine ve halkına şölën düzenlemesi ve bu şölende hâkimiyetini yeryüzünün her yanına yayma isteğini ilan etmesi.

- Her yere haber salması ve emri altına girmeyi kabul edenleri koruması, etmeyenler ile savaşması.
- Rüyasında kuzeye doğru giden üç gümüş ok ve batıdan doğuya kadar uzanan altın bir yay görmesi.
- Üç çocuğunu doğuya, diğer üç çocuğunu batıya göndermesi, altın yay ve gümüş oklarla dönen çocuklarına yurdu paylaştırıp emanet etmesi.

Oğuz Kağan'ın oğulları: Oğuz Kağan'ın ilk eşinden olan üç oğlunun adları, Gün, Ay ve Yıldız'dır. İkinci eşinden olanların isimleri ise Gök, Dağ ve Deniz'dir. Oğuz Kağan, Uluğ Türük'ün gördüğü rüyaya dayanarak, Gün, Ay ve Yıldız'ı şarka, Gök, Dağ ve Deniz'i ise garpa gönderir. Birinciler, altından bir yay, ikinciler ise üç gümüşten ok bulurlar ve babalarına getirirler. Babaları, getirdiklerini aralarında paylaştırır. Birincilerin adları Bozuklar, ikincilerin adları ise Üç Oklar olur. Oğuz Kağan, ülkesini oğullarına emanet eder ve devlet yönetiminden ayrılır.

Oğuz Kağan, doğduğu andan itibaren mitsel yapının içinde, olağanüstü özelliklere sahip serüvene çıkabilecek özelliklerde dünyaya gelmiştir. Onu fiziksel olarak ifade eden; “ağzı ateş gibi kızıl”, “yüzü gök gibi parlak”, “gözleri ela”, “kaşları siyah” ve “perilerden güzel” özellikleridir. Bu özellikler ve sahip olduğu diğer özellikler ile Türk milletinin ortak bilinçdışındaki ideal insanın ölçülerini taşımaktadır. Bu sayede, mitolojik kahraman ve liderde olması gereken “yer” ve “gök” e ait olan yüceltilmiş unsurları kendisinde toplayan kusursuz bir dış görünüşe sahip kahraman ve lider tipi oluşturulmaktadır. Gökyüzü ve yere ait mitolojik sembollerle doğumu gerçekleştirilen liderin sahi olduğu yeterlilikler bununla da kalmaz. Öyküsüne uygun tavırlar sergilemesi gerekmektedir. Çünkü o özel bir insandır. Hayata atılmanın ilk şartı olarak annenin memesinden kopuş kabul edilir. Oğuz Kağan ilk önce bu kopuşu başarır. Sonrasında ataerkil toplumun biçimlendirdiği erkeksi bir davranışla göçebe yaşamda önemli bir yeri olan “çiğ eti” yer ve “şarabı içer.” Böylece Oğuz Kağan aileye bağımlılık sürecini, kısa bir sürede tamamlamıştır. Kolektif bilinçdışının Oğuz Kağan'a verdiği olgunlaşma süreci; kırk gün sonra dile gelmesi, büyümesi, yürümesi ve oynamasıdır (Stevens, 1999: s. 63).

Liderin dış görünüşüne ait özellikler “omuzları samur omuzu gibi; göğsü ayı göğsü; beli kurt beli gibi; ayakları öküz ayağı gibi...” benzetmeleri ile göçebe

insanın tabii dünyasına ait arketipsel simgeler kullanılmaktadır (Kaplan 1992: s. 11). Liderin kahramanlığını kanıtlamak için serüvene atılması gerekecektir. Bu serüven aslında kahramanın gelişme sürecinde gerçekleştirmesi gereken aşamadır. “Rahim imgesi” yada “Balinanın karnı” denilen ruhsal aşama beldesine doğru yapılan bir yolculuktur (Campbell 2000: s. 107). Oğuz Kağan Destanında bu belde “O çağda, orada büyük bir orman vardı” ifadesiyle anlatılan ormandır. Oğuz Kağan aşamasının ilk ayağı olan ormana girmekle beraber kendisini gerçekleştirme yolundaki ilk tecrübesine başlamıştır. Oğuz Kağan, aklını ve bilek gücünü kullanarak bu sınavını başarıyla tamamlayacaktır ya da ormanda ölecektir.

Aşamanın ilk ayağında kahraman “geyik”, “ayı” ve “ala doğan” olmak üzere üç doğal sembolle karşı karşıya getirilir. Geyik,” Kazak Kırgızlarında ve Yakutlarda Umay (sözlük anlamı: plesenta, rahim) için yapılan merasimlerde plesentanın karşılığı olarak serbest bırakılan hayvandır. Doğurganlık merasimlerinde şamanların geyik boynuzlu maskeler taktıkları görülmektedir” (Ateş 2001: s. 125). Birçok kültürde kadın motifinin karşılığı olarak kullanılan geyik, arketipsel sembolizm açısından da kahramanın içinde yuvalanan animasıdır. Kahraman, anne veya sevgili kadın kültü şeklinde ferdî bilinçdışında yuvalanan animasıyla ya onu bir biçimde yenerek pratiğe döker yada uzlaşmaya gider . Oğuz Kağan da geyiği söğüt dalına bağlamakla animasını kontrol altında tutmayı başarır. Böylece bedensel ve ruhsal büyüme yolunda önemli bir adım atmıştır.

İkinci bölümde görülen gergedan ve ayı kahramanın kendisine ait bilinçdışıdır. Bilinçdışıyla yüzleşen Oğuz Kağan onu, dış yaşamdan elde ettikleriyle (bilinci sayesinde) yenerek tekemmül sürecinde büyük bir yol kat eder. Kendisini tanıma yolunda önemli bir adım atmıştır. Buda bilinçlenen kahramanın en önemli özelliğidir (Fordham 1994: ss. 62-63). Gergedanı yenmiş olan Oğuz Kağan kişiliğini bulmak için giriştiği mücadeleden galibiyetle çıkmıştır. Aslında Oğuz Kağan’ın büyüme sürecindeki tecrübesi ile bilgisini birleştirmiş olması, çağdaş normlara uygunluk göstermektedir.

Yeni yolculuğuna çıkan kahramanın karşısına, Türk milletinin kolektif bilinçdışına ait arketiplerin mitolojik sembolleri olan “kadın, ışık, göl ve ağaç” unsurları çıkar. Işık, güneş kültünün ve yaşamın (dirilişin) sembolüdür. Kadın,

doğurganlık özellikleriyle yaratıcı gücün temsilcisidir. Bu da bereketin simgeleşmesi anlamına gelmektedir. Bunun için dünyanın ilk düzeni anaerkil bir düzendir (From 1990: s. 247). Oğuz Kağan, kadınla bütünleşerek anaerkil düzenle ataerkil düzen arasında bir uyum sağlamıştır. Geçiş dönemini kadını reddetmek yerine onun varlığını kabul edip onunla uyum sağlayarak tamamlar. Çünkü kendisini başka türlü teksir etmenin imkânsız olduğunu bilmektedir. Türk'ün hayat tarzındaki anaerkil ve ataerkil bütünleşmeyi göstermesi bakımından Oğuz Kağan destanı önemlidir.

Gökeri (1979: s. 25)'ye göre destan, Oğuz Kağan'ın sıra ve kırk masa yaptırıp halkını toya davet etmesiyle “grup-yüce birey” arketipi biçiminde devam etmektedir.

Kahramanlık mitosunun gereği olarak Oğuz Kağan yeni topraklarda yaptığı her uğraşın sonunda aşamasını gerçekleştirerek serüvenine devam eder. Bu serüvende yaptığı her eylemle birlikte kahramanın gizli kalmış bir özelliğinin ortaya çıktığını görürüz. Kara Dağın önünde ve İtil Müren denizinin kenarında Urum Kağanla yaptığı mücadele, onun mücadelecisi ve kahraman yönünü ortaya çıkarır. Destan süresince kullanılan malzemenin “kargı”, “ok”, ve “kılıç”tan ibaret olması mitolojik vakıadaki erkek mitinin yansıtıcılığı görevini üstlenir.

Kahramanlık mitosunun diğer özelliği zeki olmaktır. Güçlü olmak tek başına kahraman olmak için yeterli değildir. Kahraman, klasik insanın tecrübesiyle modern insanın akıl sağlığı arasında bir uyum kurduğu an gerçek şahsiyetine kavuşacaktır.

Destanın içindeki en büyük simge “Yolda bir ev gördü. Bu evin duvarı altından, pencereleri gümüşten ve çatısı demirdendi. Kapalıydı ve anahtar yoktu.” (Gökeri, 1979: s.10) cümleleriyle betimlenen “dünya evi” simgesidir. Çeşitli kıymet hükümleri ve renk oyunları tasvirlenen bu evin çatısı demir ve gök kubbeden yapılıdır. “Kapalı ve anahtarı olmayan bu evin” çatısını açmak masal geleneğimizde olduğu gibi kahramanın bilgi ve becerisine kalmıştır. Daha önce aşamanın birçok evrelerinden başarıyla geçen kahraman, “Tömürgül Kağul” kılığına girerek dünya evinin çatısını açmak üzere işe girişir ve vazife ile birlikte adı da değişir ve Kalaç adını alır. Kahraman, dünyanın gizemini çözecek bir tecrübeye ulaşmıştır.

Mitolojik kahraman, Çürçet Kağan ve Masar Kağanla yaptığı mücadeleleride başarıyla bitirerek Alp Tipinin aşama arketipini ortaya koyarak ve yeni coğrafyalarda

yeni vatanının sınırlarını büyüterek bir destan kahramanında olması gereken güçleri kazanmıştır.

Oğuz Kağanın yanında kır saçlı, ak sakallı, ve deneyimli kişiliğiyle yer alan Uluğ Türük vardır. Uluğ Türük, kahramanlık mitolojisindeki “yüce birey arketipi”nin kişiler düzeyindeki simgesidir. Uluğ Türük, “ak sakallı”, “kır saçlı”, “anlayışlı”, “deneyimli” ve “soylu bir adamdır” (Gökeri, 1979: s.12). Oğuz Kağan onun sözünü beğenir, nasihatını ister ve nasihatına göre işlerini yapar.

Destanda yer alan altın yay ve üç gümüş ok; animus (içteki erkek) ve anima (içteki kadın) arketiplerinin simgesidir. Altın yay, kuşatıcılığı ve değeri bakımından anaerik düzenin kadın simgesidir. Türk toplum yaşamında kadının yerini göstermesi açısından ehemmiyetlidir. Üç gümüş ok ise animusun ataerik toplumdaki emperyalist karakterini göstermektedir. Bu semboller arasındaki uyum, yaşanan olayların Oğuz Kağanın kişiliğini bulma anlama yolunda iyi bir yol aldığını sergilemektedir. Aynı uyumu, devlet ve milletin bütünleşmesi olarak da düşünebiliriz. Altın yay ve oklar arasındaki uzlaşmayı “ yay, devlet düşüncesi; okların bir ayağı millet, bir ayağı siyasî irade, bir ayağı da vatandır.” şeklinde de açıklayabiliriz (Çonoğlu 2001: s. 355).

Destan, bilinç ve bilinçaltının ahenkli bir bütünlük oluşturmasıyla son bulur.. Bu aşama, Oğuz Kağanın birbirinden farklı coğrafyalarda ve farklı şekilde yaşadığı serüvenlerden başarıyla çıkmasının bedelidir. Bunu Oğuz Kağanın “Ey oğullarım, ben çok aştım; çok vuruşmalar gördüm; çok ok ve çok kargı attım; Atla çok gittim; düşmanları ağlattım; dostlarımı güldürdüm.” (s.14) ifadesinden de anlayabiliriz.

2.6. Arketip Kavramı

Jung, ”bilinçaltını yapılandıranın evrensel miras kalmış ruhsal yapılar ve arketipler olduğunu söyler “ (Oakley ve Taşçı, 2016).

Psikolojik teoriye katkı bağlamında Jung arketip teorisi, Freud’un bilinç altı teorisin genişletilmesi ve psikolojik tiplerin tanımlanması ile ünlüdür. Bunlardan sadece ikincisi disiplinin çağdaş ana kısmına önemli bir şekilde entegre olmuştur (Oakley ve Taşçı, 2017).

2.6.1. Savaşçı Arketipi

Savaşçılar dünyalarını yoğun bir çabayla değiştirirler. İster ailelerde, ister okullarda, iş yerlerinde; dostluklarda, ya da toplumda olsun, bu arketip insanların kendi ihtiyaçlarına ve değerlerine uyacak şekilde değiştirme çabalarını bildirir. Savaşçılar, eğer dünyayı değiştirmeyi umut ediyorsa, çok kararlı ve gerçekçi olmalıdırlar (Pearson, 2003, s.143).

Savaşçı, bizim hedefler saptayıp onlara erişmek için bir plan tasarlamamıza yardımcı olur. Eğer yapacağınız şeylerin bir listesini yazıp, sonra da hangilerini yapmış olduğunuzu kontrol etmekten bir doyum hissediyorsanız -özellikle eğer kişi gerçekten başarmak istediğiniz şeyleri yansıtıyorsa- İçsel Savaşçınız aktive olmuş demektir (Pearson, 2003, s.155).

Savaşçı, iyinin kötüyü yenebileceği umudunu verir, ama daha temelde, bu öykü bize insanların kendileri için dövüşecek cesareti, gösterdiklerinde kaderlerini de değiştirebileceklerini anlatır (Pearson, 2003, s.138).

2.6.2. Şakacı Arketipi

Şakacı arketipi palyaço, uçkağıtçı ve oyunu sevenleri içinde barındırır. Shakespeare'in budalası, Charlie Chaplin gibi komedyenler, Amerikan yerlilerinin çakal tipler, soytarı arketipinin karşımıza çıkışının çeşitli hallerindendir. Şakacı figürleri hayattan zevk alırlar ve etkileşimden kendileri için zevk alırlar. Ciddi bir dünyada yaşadığımız göz önüne alındığında şakacı arketipine aslında ne kadar ihtiyaç duyulduğu anlaşılır. Şakacı arketipi joker, uçkağıtçı, budala, eğlendirici, yaramaz, şakacı ve komedyen olarak anlanılır.

2.6.3. Bilge Arketipi

Bilge arketipi daha iyi bir dünya yaratmak için öğrenmenin önemine işaret eder. Bilge arketipi ustalık, filozof, ermiş, uzman, bilim insanı, öğretmen olarak şekillendirilir (Mark ve Pearson, 2001).

Arketip özellikleri tablo 2.1'de şu şekilde verilmiştir;

Tablo 2.1 Arketip Özellikleri

Arketip	Özündeki Arzu:	Amacı:	Korkusu:	Stratejisi	Tuzağı	Hediyesi
Bilge	Gerçeği bulmak	Zeka ve analiz yoluyla dünyayı anlamak	Kandırılma, yanlış yönlendirilme , cahillik	Bilgi toplamak, kendini yansıtarak düşünme sürecini anlamak	Kavramları sonsuza kadar çalışarak eyleme geçmemek	Bilgelik, zeka
Kahraman	Cesur ve zor işlerle kendi değerini ispatlamak	Dünyayı daha iyiye götürecek becerileri uygulamak	Zayıflık, savunmasızlık , korkmak	Olabildiğince güçlü, becerikli ve kudretli olmak	Kendini beğenmişlik, devamlı bir düşmana ihtiyaç duymak	Beceriklilik ve cesaret
Soytarı	Sadece zevk alarak anı yaşamak	İyi vakit geçirmek ve hayatı hafifletme	Sıkıcı olmak ve sıkılmak	Oyun oynamak, şakalar yapmak, komik olmak	Hayatını ziyan etmek	Sevinç

2.1. Gebze Bölgesi

2.1.1. Nüfus ve Yapısı

Kocaeli'nin Gebze ilçesi, Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Kocaeli'ne bağlı olan Gebze zengin bir tarihi geçmişe sahip ve sanayi'ye dayalı bir ilçe olmasıyla Türkiye'nin hızla gelişen ilçelerinden biridir (Gebze Kaymakamlığı, 2017).

Gebze, Kocaeli'nin en büyük ilçesidir. 2016 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre İlçe'nin nüfusu 357.743 olup, yıllık nüfus artış hızı binde 28 dir. (Gebze Kaymakamlığı, 2017).

2.1.2. Eğitim

Gebze'de devlet okulu olarak; okul öncesi 110 (55 Devlet, 55 Özel),İlkokul 49 (43 Devlet, 6 Özel, Ortaokul 50 (44 Devlet, 6 Özel) ,Genel Lise 23 (9 Devlet, 14 Özel), Meslek Lisesi 18 (14 Devlet, 4 Özel) okul bulunmaktadır. Tüm bu okullarda 64.500 öğrenci öğrenim görmektedir (Gebze Kaymakamlığı, 2017).

Taşınmalı eğitim gerçekleştirilen yerleşim yerlerindeki kız öğrencilerin hepsinin okullara devamının sağlandığı görülürken gecekondulaşmanın yoğun olduğu bölgelerde yaşayan ve muhtarlıklarda da kayıtları olmayan okul çağında öğrencilerin okul kapsamına alınmaları için bölge okul müdürleri ile muhtarların ortak çalışmalarının devam ettiği görülmektedir (Gebze Kaymakamlığı, 2006).

Tablo 2.2 Gebze Kocaeli ve Türkiye Eğitim İstatistikleri

	Gebze	Kocaeli	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	6.998	42.707	2.784.257
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	8.463	48.253	3.784.667
İlkokul mezunu	55.504	302.484	15.220.028
İlköğretim mezunu	62.660	275.978	11.617.159
Ortaokul veya dengi okul mezunu	12.815	71.682	2.849.999
Lise veya dengi okul mezunu	56.659	311.910	12.096.830
Yüksekokul veya fakülte mezunu	22.271	138.153	5.913.187
Yüksek lisans mezunu	1064	8135	416741
Doktora mezunu	259	2057	122619
Bilinmeyen	9.140	35.958	1.716.318
Toplam	235.833	1.237.317	56.521.805

Tablo 2.1' de verildiği üzere Gebze'de okuma yazma bilmeyen sayısı 6.998'dir. Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen kişi sayısı ise 8.463'tür (TÜİK, 2017).

2.1.3. Göçlerin Kent Yaşamına Etkileri ve Yoksulluk

Gebze de ekonomik koşullar farklı sosyo-ekonomik gruplar üzerinde farklı etkiler yaratmış, insanların birbirine tahammül etme düzeylerini alt seviyelere indirgemıştır. Yoksul kesimlerde yaşamakta olan işsiz gençler; kırsaldaki öz denetimden de uzakta olduklarından, daha önce sahip oldukları değer yargılarını da kaybetmektedirler. Bu durum olan gençler daha kolay para kazanmanın yasal olmayan yollarını

aramaktadırlar. Sokaklarda mendil, sakız ve buna benzer ürünler satan küçük çocukların sayısı ise gittikçe artış göstermektedir(Gebze Kaymakamlığı, 2006).

Tablo 2.3 Kocaeli Göç İstatistiği

İl	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı
Ankara	5 445 026	188 100	156 058	32 042	5,9
Kocaeli	1 883 270	87 796	60 258	27 538	14,7
İzmir	4 279 677	127 394	102 776	24 618	5,8
Bursa	2 936 803	86 119	64 905	21 214	7,2
Tekirdağ	1 005 463	55 391	34 658	20 733	20,8
Antalya	2 364 396	87 232	72 178	15 054	6,4
Eskişehir	860 620	38 060	27 799	10 261	12,0

Tablo 2.2 incelendiğinde net göç miktarında Türkiye sıralamasında Kocaeli 2. sırada yer almaktadır. Kocaeli'de en çok göç alan yer ise Gebze bölgesidir (TÜİK, 2017)

2.1.4. Gecekondulaşma

Gebze için gecekondu olgusunu tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Başlangıçta Çayırova ve Dilovası Beldelerinde gecekondu yapımları gerçekleşmişse de zaman içerisinde imar aflarından faydalanan bu yapılar, yapılan imar planları ile hukuki altyapıya kavuşmuştur (Gebze Kaymakamlığı, 2006).

Gebze'ye göç edenler kent yaşamını tercih etmişlerdir. Gebze'ye yerleşim Türkiye'de kırdan kentlere doğru gelişen göçlerin yoğun olarak yaşandığı yıllarla aynı döneme denk gelmektedir. Bu durum Gebze'nin bir göç çekim bölgesi olduğunu göstermektedir. Göç edenlerin büyük kısmının Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelmiş olması göç sürecinde yaşanan kültürel uyumsuzluğu en yüksek düzeye çıkmasına neden olmaktadır. Gebze'ye göç edenlerin Gebze'ye geliş

nedenleri olarak daha iyi bir yaşam ve resmi görev, işsizlik gibi diğer nedenlerden dolayı kente geldiklerini belirtmektedirler. Göç edenlerin kente uyum sağlayıp sağlayamadıkları geri dönme isteği sorusu sorularak sınanmıştır ve ankete katılan kişilerin çoğunluğu geri dönmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Gebze'deki yaşam şartları, eğitim ve iş imkânları kenti ilgi çekici hale getirmektedir. Gebze'ye göç edenlerin kentte daha fazla kazanç sağladığını, iyi yaşam şartları olduğunu, işinde yükselme imkânı bulunduğunu belirterek geldikleri yere geri dönmek istemediklerini söylemektedirler.

Öte yandan Gebze yoğun göç alması nedeniyle konut açığının fazla olduğu bir bölgedir. Gebze'ye göçle gelen insanlar barınma ihtiyaçlarını kendi yaptıkları konutlarda ve göçle oluşturdukları mahallelerde sağlamakta ve bu durum Gebze'nin planlı gelişen bir bölge olmadığını göstermektedir (Gebze Kaymakamlığı, 2006).

2.2. Uygulama Yapılan Okul

Bu okul 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitime başlamıştır. Büyük firmaların ortak katkılarıyla Kocaeli ilinin Gebze ilçesinde yapılmıştır. Okul, 20.000 metrekaresel yerleşkeye kurulmuştur.

Bölgedeki en donanımlı ve modern eğitim yatırımdır. Okul'da 28 derslik ve 952 öğrenci kapasitesi vardır. Bölümler ise şu şekildedir; Yenilenebilir enerji teknolojileri, endüstriyel otomasyon teknolojisi, motorlu araçlar teknolojisi, elektrik ve elektronik teknolojileri, tasarım teknolojisi. 21.yüzyılda önemli bir yere sahip bu iş kollarında, donanımlı mezunlar verecek olan okul, öğrencilerinin gelecek vaat eden meslekler edinmelerini ve bu sayede iş hayatına bir adım önde başlamalarını sağlayacak.

Okul, eğitim kadrosu, fiziksel olanakları bölgede farklı ve yenilikçi bir eğitim sistemi sunmaktadır. Okulda, 3 fen laboratuvarı, 4 atölye, 300 kişilik konferans salonu, açık ve kapalı yemekhanesi ve açık-kapalı spor alanlarından oluşan modern yerleşkesiyle öğrencilerine yüksek standartlarda kaliteli ve modern bir eğitim fırsatı sunmaktadır.

2.2.1. Okalp Programının Burada Uygulanma Nedeni

Kocaeli ye bağlı Gebze ilçesinin karanlık suç ve yoksulluk dehlizlerinde kaybolan gençlere toplumsal hizmet amacı ile yaklaşıldı.

Öğretmen ve yöneticilerinin, meslek değerlerinin üzerinde bir adanmışlık ve çaba gösterdikleri bu yeni ve büyük okulda çevrenin birçok sorunlarına karşı yürekli bir savaşım başlatılmış olduğu görünmektedir.

Bu sorunlar, en başta okul terki, sokakta çalışma, çocuk işçilik, göç ve yoksulluğun sonuçlarıdır. Genç erkek çocukların umutsuz, motivasyonsuz, yabancılaşmış ve öğrenilmiş çaresizlikle baş etmeleri için benliklerini güçlendirme amacını gütmektedir.

Anne eğitim düzeyi ilköğretimi aşmayan, kendilerini dış dünyaya bağlayan baba mesleklerinden daha üst düzey bir mesleği hayal edemeyen bu gençler, babalarının sınırlı deneyimlerini gerçekleştirme rüyasından daha öteye gidememektedirler.

Öteki okullardan atılmış, suç ortamlarında kanser ve yoksulluğun bulunduğu ev ortamlarından gelen bu erkek çocuklar, okul ortamında kendi yollarına ışık tutacak ve kimliklerini geliştirecek kültürel bağlar aramaktadırlar.

Oğuz Kağan Arketipsel Liderliğini hazırlayan eğitim uzmanları, benlik oluşturmada Türk mitolojisinin eril yönünü en iyi temsil eden Oğuz Kağan simgesinden yola çıkarak bir grup gencin liderlik arketiplerini bugüne taşımayı amaçlamışlardır.

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Yurt içinde öğrenci liderliği ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Pekkaya (1994)'nın yaptığı araştırmada, çatışmalara çözüm bulma amacı ile arabuluculuk eğitimi programı hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim programının okullarda uygulanmasının öğrencilerin liderlik becerilerine, benlik gelişimlerine, saldırganca davranışlarına ve algılanan problem miktarına etkisi incelenmiştir. Çalışmada deney grubu öğrencilerine arabuluculuk eğitimi verilmiş, kontrol

grubundaki öğrencilere ise herhangi bir eğitim verilmemiştir. Verilerin çözümlenmesi sonucunda, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin benlik gelişimlerinde, liderlik becerilerinde ve saldırgan davranışları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Öğrencilerin algıladıkları problem sayısı incelendiğinde, deney grubunun aldıkları eğitim sonrasında algıladıkları problem sayısında azalma olmamakla beraber, kontrol grubunun algıladıkları problem sayısındaki artışın deney grubunda görülmediği saptanmıştır.

Onur (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, sınıf öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Minnesota Administrative Training Program'ın uzman denetiminde Türk kültürüne uyarlanıp etkililiği sınanmıştır. 40 deney ve 40 kontrol grubu olmak üzere toplam 80 öğrencinin katılımıyla, haftada 3 saat ve toplam 14 hafta sürmüş bir programdır. Program sonrasında yapılan ölçümlere göre, “Yeterliçe Dayalı Lider Yetiştirme Programı”nın öğrencilerin problem çözme becerilerini, motivasyon ve bireysel yaratıcılık düzeylerini, liderlik davranışını arttırdığı ve mesleki değerlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı (2009), "lider yetiştirme" nin, eğitim kurumlarının siyasal işlevlerinden birisi olduğunu belirtmektedir. Ankara ili Altındağ, Keçiören ve Çankaya ilçelerinde ilköğretim birinci kademedeki okuyan öğrencilerin liderlik özelliği gösterip göstermediklerini araştırmıştır. Bu amaçla 921 öğrenciden oluşan örneklem grubuna, amaca uygun olarak geliştirdiği ölçme aracını uygulamıştır. Sonuç olarak, içinde bulundukları sosyo ekonomik düzeyin, ilköğretim okullarında birinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin liderlik özellikleri göstermelerinde etkili olduğu görülmüştür.

Çelebi (2002), doğa eğitimi etkinliklerinin liderlik becerilerinin ortaya çıkarılmasında nasıl bir rol üstlendiğini saptamaya çalışmıştır. Örneklemi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinden 31 öğrenci (11 kız, 20 erkek) oluşturmaktadır. 7 günlük doğa eğitimi programı uygulamıştır. Araştırmada liderlik risk alma, becerileri olarak, problem çözme, güven ve takım çalışması ele alınmıştır. Bu liderlik becerilerine yönelik davranışlar gözlenmiştir. Sonuç olarak doğa eğitimi süresince liderlik becerilerinden güven, risk alma, takım çalışması, problem çözme

ve doğa yaşamına katılım gözlenmiş ve doğa eğitimi etkinliklerinin bu becerilere yönelik davranışların belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Tüysüz (2007)'ün yaptığı çalışmada uygulanan eğitimin 6. sınıf öğrencilerin davranışlara ve liderlik rollerine etkisi araştırılmıştır. “Biz lideriz” eğitim programı temel liderlik, kişisel yetenek, toplumsal hizmet, problem çözme ve takım çalışması olmak üzere beş temel alanda öğrencilerin geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Program 5 gün boyunca, 26 ders saati süre ile araştırmacı tarafından uygulanmıştır. 49 öğrenciyle gerçekleştirilen araştırma sonucunda “biz lideriz” eğitim programına dâhil olan öğrencilerde, dâhil olmayanlara göre temel liderlik, kişisel yetenek, problem çözme, takım çalışması ve toplumsal hizmet boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur.

Babacan (2008) tarafından yapılan çalışmada, kırsal alandaki ergen genç kızların yaratıcılık, problem çözme becerileri, denetim odağı, öz- saygı, liderlik algılarında gelişim hedeflenmiş ve bu kapsamda “DEKALP” adından yirmi haftalık kırsal alan liderlik programı geliştirilmiştir. Program sonucunda, DEKALP'ın kırsal alan ergen genç kızların özsaygılarının yükselmesinde, denetim odağının içselleşmesinde, problem çözme becerilerinin gelişiminde, liderlik algılarının gelişiminde etkili bir program olduğu bulunmuştur.

Türe (2008)' nin dokuzuncu sınıf öğrencileri ile yapmış olduğu araştırma ise "Hera' nın Oğulları Liderlik Eğitim Programı" adını taşımaktadır ve bu programın, sınıf tekrarı yapan, devamsız veya sorunlu olarak nitelenen öğrencilerin liderlik becerilerine etkisi test edilmiştir. Yarı deneysel desenle yapılmış çalışmanın sonucunda özsaygı düzeyleri, denetim odağı içselleştirmeleri, problem çözme becerileri ve öğrenci liderliği becerilerinde deney grubu lehine kontrol grubuyla arasında manidar bir fark oluşmuştur. Sorun çözmede yaratıcılıkta ise kontrol grubu ile deney grubu arasında manidar fark görülmemiştir.

Alkan (2009)'ın yaptığı çalışmada, uygulanan programın öğrencilerin liderlik rolleri ve davranışlarına etkisini incelenmiştir. Eğitim programı temel liderlik becerileri, kendini tanıma, iletişim, problem çözme ve takım çalışması alt boyutlarından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda programa katılan öğrencilerin

belirlenen alt boyutlarda, araştırmaya katılmayan öğrencilere oranla liderlik becerilerinde olumlu yönde gelişme olmuştur.

Ogurlu (2012), liderlik becerilerinin geliştirilmesi ve karşılaştırılması amacıyla bir liderlik becerileri geliştirme programı hazırlamış, üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler ile normal zekalı öğrencilere uygulamıştır. Ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel çalışma yapmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan programın hem üstün zekalı ve yetenekli olan hem de normal zeka ve yetenek düzeyindeki öğrencilerin liderlik becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öztoprak(2013) uygulanan eğitim programı ilköğretim kademesindeki 4. ve 5.sınıf öğrencilerinde seçilmiş deney grubuna 14 hafta uygulamıştır. Bu programda deney grubundaki kız öğrencilerin benlik saygısı, denetim odağı, çatışma çözme becerisi, empati becerisi ve problem çözme becerisi gelişimine yönelik uygulamalar yer almaktadır. Uygulanan program sonrasında denetim odağı dışındaki liderlik becerilerinde deney grubu lehine anlamlı fark olmuştur.

2.3.2. Yurtiçindeki Genç Liderliği Programları

Türkiye'de gençlerin liderliği alanında bazı çalışmalar aşağıdaki şekildedir;

- a. Young Guru Academy (YGA)
- b. Genç Liderler Derneği
- c. Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi
- d. Lider Gençlik Kampları (Gençlik ve Spor Bakanlığı)

Bu programlar dışında birçok eğitim kurumu da kendi bünyesinde lider öğrenci yetiştirme eğitimleri, programları ya da kampları düzenlemektedir.

2.3.3. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında kız liderliği boyutunda yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Stiles'ın (1986), 14 - 17 yaş aralığındaki 15 kız öğrenciye uyguladığı liderlik eğitimi programı sonucunda, deney grubu öğrencilerde daha yüksek öz-güven görülmüştür. Stiles'ın liderlik programı aşağıdaki içerikten oluşmaktadır:

1. Aktif dinleme, iki yönlü iletişim ve diğer iletişim farkındalığı aktiviteleri.
2. Liderlik kavramları, liderlik becerilerinin gözlenmesi süreci.
3. Karar verme yöntemleri, devamsızlık, kopya çekme gibi disiplin problemlerini içeren tartışma alıştırmaları.
4. Karşılıklı iletişimlerini içeren grup oluşturma etkinlikleri.
5. Kadın lider olmak ve tanınan kadın liderlerin tanıtılması.
6. Amaç koyma ve amaçlara ulaşım ulaşamadığını sınıma.

Schack (1988) 11-16 yaşları aralığındaki öğrenciler için üç haftalık yaz kampında liderlik eğitim programı uygulamıştır. Her sınıfta 11-15 öğrenci olmak üzere her gün iki sınıf öğrenci eğitim almıştır. Program bir yaz süresince birbirini izleyen üç haftalık oturumu içermiştir. Toplam 55 öğrenci dört oturuma katılmıştır. Bu program sonunda öğrencilerin problem çözme becerilerinde anlamlı farklılıklar oluşmuştur.

Frazer (1991) yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim ikinci sınıfta okuyan bir grup öğrenciye liderlik beceri eğitimi vermiştir. Araştırmanın amacı Lockett tarafından 1982'de geliştirilen liderlik programının etkililiğini belirlemektir. Program 16 hafta sürmüştür. Oluşturulan liderlik eğitimi dört ayrı beceri üzerinde durmuştur:

1. Yazılı ve sözlü iletişim becerileri.
2. Grup liderliği teknikleri.
3. Karar verme becerileri.
4. Problem çözme becerileri.

Araştırmanın sonunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine oranla iletişim becerisi dışında anlamlı bir fark göstermedikleri görülmüştür.

Imada vd. (2002) liderlik öğretimi için hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin okula katılımını ve engelli öğrencilerin okula devamını artırıp artırmadığıyla ilgili çalışma yapmışlardır. Nebraska kentinde kırsal bir okulda 14-18 yaşları arasındaki 12 öğrenciyle yapılan çalışmanın sonucunda 12 öğrenciden 9 öğrenci bir yıl boyunca liderlik becerilerini geliştirmiştir. Öğrenciler liderliğin ne olduğunu ve liderin ne yaptığını daha iyi anlamışlardır.

Shin, Recchia, Lee, Lee, Mullarkey (2004) tarafından genç liderlerin belirli sosyal durumlarda nasıl davrandıklarını açıklamaya yönelik derin bir anlayış ve bütüncül bir yaklaşım kazandırmayı amaçlayan bu çalışmada, üniversiteye bağlı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3 farklı sınıftaki 6 çocukla çalışılmıştır. Çalışmada gençler tarafından paylaşılan erken çocukluk liderliğinin çeşitli katmanlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Bunlar; dinamik ve güçlü özellikler, yüksek farkındalık, akranları ve öğretmenleri ile çeşitli yollarla ilişki kurmaktır.

B.Wilcox (2004) tarafından yapılan araştırmada, uygulanan programın, dört topluluk üniversitesinin kentsel ve kırsal coğrafi yerlerden gelen öğrencilerinin liderliğine ilişkin davranışlarına etkisini sınamaktadır. Araştırmacı, toplam 92 öğrenciye, Öğrenci Liderliği Uygulamaları Envanter-Self'ini ve bir demografik soru formu dağıtmıştır. Deskriptif istatistikler, t-testleri ve bir değişim analizi kullanılarak, bu araştırmaya yol gösteren araştırma sorularına göre veriler analiz edilmiştir.

Hamdan (2006) tarafından, Malezyada yapılan araştırmada kamu üniversitesinde uygulanan öğrenci liderlik eğitimi programlarının etkililiğini araştırmaktır. Yapılan çalışmada katılımcıların çoğunun liderlik eğitimi programına katılımlarının onların liderlik bilgisini, liderlik becerilerini ve liderlik performansı ile ilişkili tutumlarını arttırdığını göstermiştir aynı zamanda katılımcıların çoğunun çalışma ortamlarında, eğitim programlarından edindikleri liderlik bilgilerini ve becerilerini uyguladıklarını da göstermiştir.

Mawson (2011) tarafından yapılan çalışmada, çocukların işbirlikçi oyunlarında liderliğin araştırılması hedeflenmiştir. Okul öncesi eğitim merkezine giden 25 çocukla yapılan çalışmada, araştırmacı 5 ay boyunca serbest bir gözlemci olarak çocukların oyunlarını gözlemlemiş ve bunları not almıştır. Çalışmada işbirlikçi oyun grubunun büyüklüğü ile karma cinsiyet grup oyunlarının oranı arasında açık bir ilişki bulunmuştur.

2.3.4. Yurtdışındaki Genç Liderliği Programları

Yurtdışında gençlerin liderliği alanında bazı çalışmalar aşağıdaki şekildedir;

- 4-H programı - Batı Virginia
- Gençlik liderlik eğitim programı - Teksas
- The Canadian Intramural Recreation Association (CIRA) - Kanada
- Cs programı - Minnesota
- Stajyer - Çırak - Danışman Programı - New Jersey
- The Duke of Edinburgh's Award Program
- G.O.L.D. (liderlik gelişimi fırsatları) programı,
- Bluffs Run West Interstate 80 Leadership Academy

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, araştırmanın aşamalarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma yarı deneysel modelde tasarlanmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı'nın, 9. sınıfa devam eden erkek öğrencilerin liderlik becerileri üzerindeki etkisi test edilmiştir. Araştırmada, amaca uygunluğu nedeniyle ön test - son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel çalışmanın tasarlanma biçimi, süreç üzerinde etkili olduğu düşünülen bir eğitimin etkisinin; süreç sonunda ve başında oluşan fark ile ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu tür bir yaklaşım yarı deneysel araştırma modeli olarak kabul edilebilir. Fakat böyle bir tasarım, bir grup üzerinde iki ölçüm ile ortaya konan değişimin, süreçteki etkisini umulan bir uygulamanın sonucu olduğunu net olarak göstermez. Değişimin uygulamanın sonucunda bir etkisinin olduğunun ortaya çıkması için kıyaslanacağı bir referansa ihtiyacı vardır. Benzer özellikler gösteren, aynı uygulamanın yapılmadığı başka bir grupta yapılacak aynı ölçümün sonucu bu referansı oluşturabilir. Kontrol grubuyla çalışmanın temel nedeni budur (Can, 2013: 219, 220). Araştırmanın deseni Şekil 3.1'de verilmiştir.

Araştırmada içerisinde uygulanan nicel desen aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Büyüköztürk vd., 2012: s. 208):

D	R	O1.1	X	O1.2
K	R	O2.1		O2.2

Şekil 3.1 Araştırmanın Nicel Deseni

D: Deney grubu

K: Kontrol grubu

R: Yansız atama

X: Liderlik Becerileri (Bağımsız değişken)

O1.1: Deney grubu ön test

O1.2: Deney grubu son test

O2.1: Kontrol grubu ön test

O2.2: Kontrol grubu son test

Şekil 3.2’de görüldüğü üzere, araştırmanın değişkenleri aşağıdaki gibidir:

Bağımsız Değişken: Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı

Bağımlı Değişkenler: Denetim odağı, Liderlik becerileridir.

1.Rotter Denetim Odağı Ölçeği	15 Oturumdan Oluşan	1.Rotter Denetim Odağı Ölçeği
2.Liderlik Ölçeği	Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı	2. Liderlik Ölçeği

Şekil 3.2 Deney ve Kontrol Grubuna Uygulanan Nicel Testler

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kocaeli Gebze ilçesindeki meslek lisesi dokuzuncu sınıfta öğrenim gören 15-16 yaşındaki 48 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun sınıf ve şubelere göre dağılımları Tablo 3.1'de gösterilmiştir:

Tablo 3.1 Sınıf ve Şubelere Göre Öğrenci Dağılımları

Sınıf/Şube	Deney Grubu Öğrenci Sayısı	Kontrol Grubu Öğrenci Sayısı	Toplam
9/B	24	-	24
9/C	-	14	14
9/D	-	10	10
TOPLAM	24	24	48

3.3. Araştırmanın Aşamaları

Araştırmanın aşamaları Tablo 3.2’de özet olarak verilmiştir:

Tablo 3.2 Araştırmanın Aşamaları

	Yapılan Çalışmalar	Tarih
Deney Öncesi İşlemler	Ön testlerin uygulanması	03.10.2017
Deneysel İşlemler	Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı (Deney grubu)	10.10.2017- 07.01.2018 (15 oturum)
Deney Sonrası İşlemler	Son testlerin uygulanması	14.01.2018

3.3.1. Deney Öncesi İşlemler

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programınızın geliştirilmesi, uygulama yapılacak sınıfların belirlenmesi ve çalışmada uygulanacak programların ayarlanması yapılmıştır.

3.3.2. Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı Geliştirme Süreci

Araştırmanın genel amacı Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının öğrencilerin liderlik becerileri üzerindeki etkisini sınamaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından kapsamlı bir alan yazın taraması yapılmıştır, yurtdışı ve yurtiçi örneklerden yararlanarak programda kullanabilecek etkinlikler planlanmış, uygun materyaller edinilmiş, gezi yapılacak yerler ve izlenecek filmler belirlenmiş, tez danışmanı ve eğitim bilim uzmanlarının katkılarıyla program şekillendirilmiştir.

Programın hedefleri temel olarak, liderlik becerileri üzerine odaklanmıştır. Bu hedefler doğrultusunda çeşitli faaliyet ve aktiviteler gerçekleştirilmiştir. Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı, ergen gençlere liderlik becerilerini kazandırabilmek için özellikle ders dışı faaliyetler üzerine yoğunlaşmıştır ve tüm çalışma liderlik becerilerine

paralel olarak yapılmıştır. Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik becerilerinin kazandırılma nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- Gençlere, liderliği öğrenmek ve denemek için fırsatlar sunar.
- Programda çocuk ya da gencin karakterini, sağlığını ve yeteneklerini geliştirmek üzere eğitimler verilmektedir.
- Gençler kendini tanıma fırsatı bulur, sorumluluk duygusu gelişir, kendine olan güveni artar ve bunun yanında toplumsal anlamda bilinci de gelişir.
- Genç disiplini öğrenir, cesur ve vatansever olur.
- Haklarını korumayı öğrenir.
- En zor şartlarda dahi yaşamını sürdürebilmeyi öğrenir.
- Kendi kendine karar verebilmeyi öğrenir.
- Sosyal ilişkileri gelişir ve ortak yaşamayı öğrenir.
- Yeteneklerini keşfeder.
- Kültürüne ve değerlerine sahip çıkar.

Bir sonra ki aşamada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Her iki gruba da çalışmada kullanılan ön testler uygulanmıştır. Deney grubu Oğuz Kağan Arketipsel Programı'na katılmıştır. Kontrol grubu herhangi bir programa katılmamıştır. Program sonrasında deney ve kontrol gruplarına son testler uygulanmıştır.

3.3.3. Deneysel İşlemler

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı 10 Ekim 2017 ile 07 Ocak 2018 tarihleri arasında, deney grubunda yer alan 24 erkek öğrenciye, 15 oturum olarak uygulanmıştır. Oturumlar genelde her hafta Salı günleri 12.30-14.30 saatleri arasında, geziler haricinde uygulama okulunda gerçekleştirilmiştir.

3.3.4. Uygulama Süreci

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Eğitimi Programı'nın oturumları aşağıdaki gibidir:

1.Oturum: "Liderlik kavramı" ; tartışma, beyin fırtınası ve soru cevap yöntem ve teknikleri kullanılarak hazır bulunuşluk seviyesine bakılmıştır. Ayrıca öğrencilere "Liderlik Metaforu" formu dağıtılarak onlar için liderlik kavramının ve liderlik

özelliklerinin ne olduğu hakkında bilgi toplanmıştır. Son olarak öğrencilere liderliğin literatürdeki tanımları ve liderlerin özellikleri anlatılmıştır.

2.Oturum: Prof. Dr. Nuray SUNGUR tarafından "Arketip" kavramı anlatılmıştır. Öğrencilere Arketip formu uygulanmış ve hangi arketipe sahip oldukları analiz edilmiştir. Sahip oldukları arketiplerin hangi özelliklere sahip olduğu ve bu özelliklerin kendilerinde gerçekten olup olmadığı sorgulanmıştır.

3.Oturum: Meslek Lisesi mezunu iş adamı Tahsin KOÇYİĞİT tarafından konferans ve soru-cevap yöntemiyle yapılmış bir eğitimidir. Özelliklerini fark edip kendine güvenerek nasıl lider olunabileceğini, aslında önemli olan okuduğunuz okul ya da yetiştiğiniz çevre değil, Liderliğin kendini tanımakla, gerçekçi hedefler koymakla ulaşılabilceğini anlatmıştır.

4.Oturum: Avukat Burak BARIŞ tarafından "Lider kişilerin temel haklarını ve sorumluklarını bilmesi gerektiğini öğrenir" kazanımını konferans, soru-cevap, yöntemleriyle gerçekleştirmiştir.

5.Oturum: Sivil Savunma eğitim sorumlusu Hikmet ÖZDUMAN, Öğrencilerin doğal afetler karşısında gerekli donanıma sahip olup Liderlik etmesi için konferans ve soru-cevap yöntemleriyle anlatım gerçekleştirmiştir.

6.Oturum: Acil Tıp Teknisyeni Furkan YILMAZTÜRK tarafından lider bireylerin sağlık ile ilgili problemlerle karşılaştıklarında yapması gerekenleri ve ilkyardım bilgisini vermek amacıyla konferans ve soru-cevap yöntemini kullanarak eğitim gerçekleştirmiştir.

7.Oturum: Uzman Orkun Osman BİLGİVAR tarafından " Kendini tanımak, Liderlik vasıfları, Yeteneklerinin farkına varmak" konularını anlatım, beyin fırtınası ve soru-cevap yöntemlerini kullanarak gerçekleştirmiştir.

8.Oturum: Mozaik Sanatı Ustası ve Öğretmen Hasan KILIÇ tarafından Mozaik Sanatı hakkında genel bilgiler verildikten sonra mozaik uygulaması yapılmıştır. Öğrenciler etkinliğe aktif olarak katılım sağlamış ve minik taşların bir araya getirilerek ortaya bir ürün çıkarmanın farkındalığını kazanmışlardır.

9.Oturum: Zihinsel Engelli Bireylerin eğitim gördüğü Özel Eğitim İş Okuluna gezi yapılmıştır. Kendilerinden farklı olan bireyleri farkına varma, tanıma ve kaynaşma etkinliği yapılmıştır. Toplumda bu bireylerin arka planda kaldığı, görülmediği ve görülmesi gerektiği anlatılmıştır.

10.Oturum: Öğrencilerle yaşadığı hayatın sürekliliği için doğaya sahip çıkmasını gerektiği hakkında ön bilgiler verilerek, lise eğitimi süresince görebileceği okul bahçesine ağaç dikme uygulaması yapılmıştır. Eğitim sonunda her öğrenciye ait bir ağaç olmuştur. Bu ağaçların bakımı ve sulanması, ağacı diken öğrenciye verilerek sorumluluk bilinci oluşturulmuştur.

11.Oturum: Yaratıcı Drama Uzman Öğretici ve Öğretmen tarafından Liderde olması gereken; Kendini ve grubu tanıma, etkili iletişim kurma, dinleme becerisi, grup içerisinde uyumu sağlama, grupla beraber problem çözme, karar verme ve yeni çözümler üretme becerilerini geliştirmek için doğaçlama, rol oynama, rol değiştirme vd. yöntemlerle yaratıcı drama atölyesi yapılmıştır.

12.Oturum: İzmit Bilim müzesine gezi düzenlenmiştir. Gidilen müzede uygulamalı şekilde bilimsel etkinlikler yapılmış ve öğrendikleri teorik bilgilerin somut şekilde sorgulamaları, test etmeleri için fırsat sağlanmıştır.

13.Oturum: Öğrencilere liderlik ve yaratıcı sorun çözme ile ilgili film izletilip öğrencilerle beraber soru-cevap yöntemiyle değerlendirme yapılmıştır.

14.Oturum: Gazeteci Tansu ÖZÇAM tarafından yaşanan çevresel ve küresel olaylara duyarlılık, farkındalık oluşturma eğitimi verilmiştir. Uygulama olarak Gebze, Türkiye ve Dünyadan hayal güçleriyle haberler yazmaları istenmiştir.

15.Oturum: Oğuz Kağan Liderlik programının son uygulama günü olduğu için program hakkında öğrencilerden program hakkındaki görüşleri alındı. Onları en çok etkileyen programın hangisi olduğu ve kendilerinde ne gibi değişimler olduğu hakkında görüşleri alınmıştır.

3.3.5. Deney Sonrası İşlemler

DeneySEL işlemlerin tamamlanmasından bir hafta sonra 14.01.2018 tarihinde deney ve kontrol grubuna son testler uygulanmıştır.

3.4. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan nicel veri toplama araçları konusunda bilgi verilmektedir. Araştırmada kullanılan nicel veri toplama araçları aşağıdaki gibidir:

- Liderlik Becerileri Ölçeği
- Rotter Denetim Odağı Ölçeği

3.4.1. Liderlik Becerileri Ölçeği

Oğurlu (2012) tarafından çocuk ve ergen öğrencilerin liderlik becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş, toplam 41 maddeden oluşan öz-değerlendirmeye dayalı kâğıt kalem testidir. Ölçekteki maddelerle ilgili uygunluk düzeyini ifade etmek için 5’li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Olumlu maddeler “Bana her zaman uygun =5”, “Bana çoğunlukla uygun =4”, “Bana bazen uygun = 3” , “Bana çok az uygun =2” ve “Bana hiçbir zaman uygun değil =1” Şeklinde 5’ den 1’ e doğru puanlanmış; olumsuz maddeler ise tersten hesaplanmıştır. Ölçek sonucunda alınabilecek en düşük puan 41, en yüksek puan ise 205’ tir. Ölçekten alınan puanların yükselmesi durumunda öğrencilerin yüksek liderlik becerisine sahip oldukları, puanların düşük çıkması durumunda ise liderlik becerilerinin düşük olacağı varsayılmıştır. Oğurlu(2012) tarafında yapılan faktör analizi sonucunda 20,21,23,24,25,40,41. maddeler grup dinamikleri; 1,3,5,6,7,11,28,30 maddeler sorun çözme; 10,14,15,16,17,18. maddeler hedef belirleme; 38,39,29. maddeler azim; 37,35,26. maddeler öfke kontrolü; 33,34,32,12. maddeler çekingenlik;

2,22,19. maddeler önderlik; 4,31. maddeler yaratıcılık; 36,27,8. maddeler empati, 9,13. maddeler hitabet faktörleri için puanlanmaktadır. Liderlik becerileri ölçeğinin, test-tekrar test güvenirlik katsayısı .92'dir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .89 olarak bulunmuştur. Bu da aracın ölçtüğü boyutu, kabul edilebilir düzeyde geçerli bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir.

3.4.2. Rotter Denetim Odağı Ölçeği

Rotter İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği, 1966 yılında Rotter tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 29 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin genellenmiş beklentilerini içsellik dışsallık boyutu açısından belirlemeyi amaçlamaktadır. Her madde a ve b şeklinde iki seçenek içermektedir ve seçime-zorlanık (forced choice) cevaplama türündedir. Örneğin, (4a.) insanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görürler. (4b.) insan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri anlaşılmaz. Ölçekte bulunan 29 maddeden 6 madde, ölçeğin amacını gizlemek için dolgu maddesi olarak yerleştirilmiştir ve hesaplama yapılırken işleme alınmaz. Diğer 23 madde dışsallık yönündeki seçenekleri içermektedir ve 1'er puanla değerlendirilmektedir. Dışsallık yönündeki seçenekler 2a, 3b, 4b, 5b, 6a, 7a, 9a, 10b, 11b, 12b, 13b, 15b, 16a, 17a, 18a, 20a, 21a, 22b, 23a, 25a, 26b, 28b, 29a şeklindedir. RİDKOÖ'nün test-tekrar test güvenirlik katsayısı .83'tür. Ölçeğin KR-20 tekniğiyle hesaplanan güvenirlik katsayısı .68, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .71 olarak bulunmuştur. Bu da aracın ölçtüğü boyutu, kabul edilebilir düzeyde geçerli bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir. Ölçek puanları 0-23 arasında değişmektedir. Puan yükseldikçe dış kontrol odağı inancının arttığı kabul edilir. (Dağ, 1991: 11).

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Hem deney hem de kontrol grubuna ilişkin deneklerin Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı'nın ön test son test puanları SPSS 21 paket programına aktarılmış ve bu program aracılığı ile verilerin çözümlemesi yapılmıştır. Nicel bölümü yarı deneysel şekilde tasarlanmış olan bu çalışmada önemli olan nokta başlangıçta ve sonda bulunan noktalar arasındaki farktır. Süreçteki uygulamanın etkisi, bu fark puanların ortalamaları ile bulunur. Veriler, “Karışık Ölçümler için İki Yönlü Varyans Analizi” yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu analizin güvenilir sonuçlar verebilmesi için sağlanması gereken koşullar aşağıdaki gibidir:

- Bağımlı değişkene ait, en az aralık ölçeğindeki veriler, her bir alt grup içinde (deney ve kontrol gruplarının, ön test ve son testlerinde olmak üzere 4 ayrı grup için) normal dağılım özelliği göstermelidir.
- Aynı anda birden fazla grupta yapılan her bir ölçümde grupların varyansları homojen olmalıdır (Bu kontrol “Levene Testi” ile yapılmaktadır).
- Ölçüm gruplarının ikili kombinasyonları için grupların kovaryansları arasında anlamlı fark olmamalıdır (Bu kontrol “Box’s Test of Equality of Covariance Matrices” testi ile yapılmaktadır).
- Herhangi bir gruptaki katılımcı için, tekrarlı ölçümlerde ki fark puanı, diğer katılımcıların fark puanlarından bağımsızdır (Can, 2013: 221,222).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, çalışma sırasında elde edilen verilerin istatistiksel işlemlere tabi tutulması sonucu elde edilen bulgular ve bu bulgulara yönelik olarak araştırmacının yorumları yer almaktadır.

4.1. Liderlik Becerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Genç çocukların liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının etkiliği için araştırmacı tarafından uygulanan Liderlik Becerileri testi, deneysel uygulamanın başladığı ekim ayının ilk haftasında ve çalışmanın sona erdiği ocak ayının başlarında uygulanmıştır. Uygulanan test öncelikli olarak ergen öğrencilerin ortalamalarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla incelenmiştir. Uygulama sona erdiğinde son test olarak aynı test tekrardan öğrencilere uygulanmıştır. Bu iki ölçüm sonrasında Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının uygulandığı deney grubu ve programa dâhil edilmeyen kontrol grubu arasında fark olup olmadığını tespit etmek için Tekrarlı Ölçümler Varyans Analizi (Repeated Measurement ANOVA) kullanılmıştır. Bu ölçümden sonra ön test ve son testte birinci ölçüm ve ikinci ölçüm arasındaki fark puan dizimleri ilişkisiz örnekler için t-testi (Independent Samples t-test) yöntemiyle analiz edilmiştir. Bunun yanı sıra Oğuz Kağan Arketipsel Programının net olarak etkililiğini tespit etmek amacıyla kovaryans analizi (ANCOVA) uygulanmıştır. Kovaryans analizinin içerisinde regresyon analiz ve tek yönlü ANOVA yapılmıştır.

Tablo 4.1 Liderlik Becerileri Ön Testine İlişkin Tanıtıcı İstatistikler ve t-testi sonuçları

Gruplar	N	x	SS	sd	t	p
Deney	24	140.58	13.85	43.85	-0.85	0.33
Kontrol	24	144.46	17.35			

Tablo 4.1 incelendiğinde ergen çocukların liderlik becerileri testiyle ilgili yapılan ön test sonuçlarına göre deney ve kontrol grupları arasında istatistiki olarak manidar bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Anlamlı bir farklılığın olmaması hem deney grubunun hem de kontrol grubunun uygulamaya başladıklarında liderlik becerilerinin eşit düzeyde olduğunu göstermektedir. Ergen çocukların aynı seviyede olması çalışmanın tarafsız ilerlemesi bakımından önemlidir.

Tablo 4.2 Liderlik Becerileri Testi Ön Test ve Son Test Sonuçları

Gruplar	Ön test			Son test		
	N	x	SS	N	x	SS
Deney	24	140.58	13.85	24	156.92	17.20
Kontrol	24	144.46	17.35	24	145.71	16.79

Tablo 4.2 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin liderlik becerileri puan ortalaması 140.58 iken, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test ortalaması 144.46 olduğu görülmektedir. Uygulamalar sona erdiğinde yapılan son test sonucuna göre deney grubunun son test liderlik becerileri puanı ortalaması 156.92, kontrol grubunun son test liderlik becerileri puanı ortalaması 145.71 olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun ön test ve son test ortalama puanları incelendiğinde manidar bir artış olduğu görülmemektedir. Deney grubunda liderlik

becerileri puanının artışının en büyük etkeni Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programı olduğu düşünülmektedir.

Tekrarlı ölçüm düzeninde varyans analizi yapmanın önkoşulu gruplarının ikili kombinasyonlarının sağlanması için grup kovaryansları arasında manidar farklılığın olmamasıdır. Box testi "kovaryanslar arasında manidar fark yoktur" hipotezini sınadığı için bu analizden önce yapılmıştır.

Tablo 4.3 Liderlik Becerileri Testi Box Testi Sonuçları

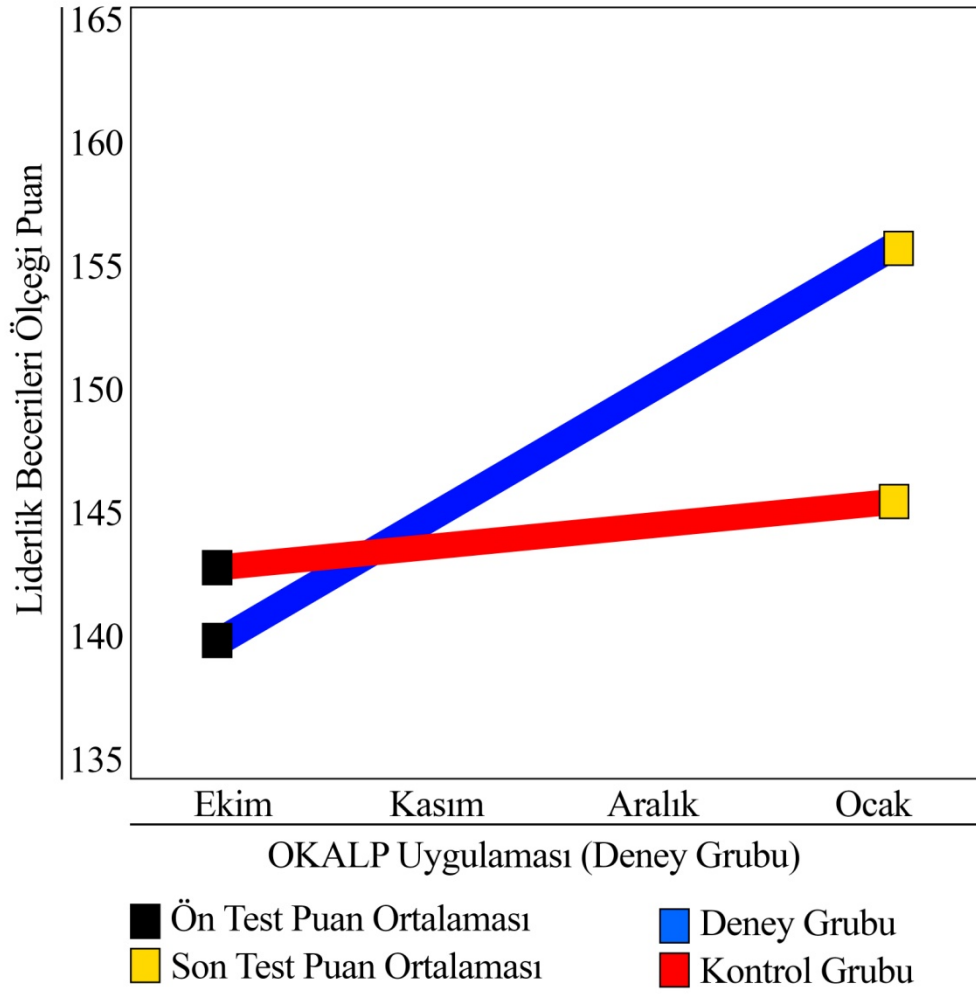
Box's M	F	sdl	sd2	p
1.861	0.594	3	380880	0.621

Bu testte elde edilen $p > 0.05$ çıkarsa bu analiz için önkoşul sağlanmış olur. Tabloda görüldüğü gibi $p > 0.05$ çıkması, tekrarlanan ölçümlü deneme düzeninde varyans analizinin bu test için yapılabilir olduğunu göstermektedir. Bu analizinin ön şartlarından biri de Levene testidir. Aşağıdaki tabloda yapılan levene testinin sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4 Liderlik Becerileri Testi Levene Testi Sonuçları

Grup	F	sdl	sd2	p
Ön test	0.945	1	46	0.336
Son test	0.251	1	46	0.618

Tablodaki Levene testi sonuçlarının p değerleri incelendiğinde $p > 0.05$ çıktığı için varyanslar arası fark olmadığı yokluk hipotezi kabul edilerek varyansların eşitliği sağlanmıştır.

Şekil 4.1 Liderlik Becerileri testi öntest ve sontest puanları sonuç grafiği

Ölçümlere ilişkin grafik sonuçlarına göre ön testte birbirine eşdeğer olan iki grup deneysel uygulamadan sonra birbirinden ayrılmaktadır. Grafik incelendiğinde deneysel grubun lehine bir artış olduğu gözlemlenmektedir (Şekil 4.1).

Tablo 4.5 Tekrarlanan Ölçümlü Deneme Düzeninde Varyans Analizi Sonuçlarıyla Elde Edilen ön Test ve Son Test Arasındaki Fark Puanlarının Karşılaştırıldığı t-testi Sonuçları

Deney * Kontrol	N	x	SS	sd	t	p
Öntest - Sontest	24	-8,79	17,48	47	-3.48	0.001

Araştırmadan elde edilen fark puanlarının ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında deney grubundaki ilerleme puanlarının ortalamasının, kontrol grubundaki ilerleme puanlarının ortalamasına olan farkı (-3,48) istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğunu göstermektedir ($p < 0.05$).

Araştırmada uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının ergen çocuklarda liderlik becerilerindeki etkililiğini tespit etmek amacıyla kovaryans analizi yapılmıştır. Kovaryans analizinin önkoşulu olarak ön test puanlarıyla gruplar arasında etkileşim olup olmadığına ve ön testin gruplara göre fark gösterip göstermediğini tespit etmek gerekmektedir. Ön test ve gruplar arası etkileşimi tespit etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 4.6 Liderlik Becerileri Ön Testiyle Gruplar Arasındaki Etkileşimin Yordanmasına İlişkin

Değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Grup	180.188	1	180.188	0.731	0.397
	R= 0.125		Adjusted R ² = -0.006		

Tablo 4.6'ya göre gruplar ve gruplara uygulanan liderlik becerileri ön testi ile regresyon doğrularının eğimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu sonuçlar dikkate alındığında verilerin kovaryans analizi için uygun olduğu gözükmemektedir.

Kovaryans analizinin yapılabilmesi için kontrol değişkeni ve bağımsız değişkenin birbirinden bağımsız olup olmadıklarının test edilmesi gerekir. Bunu tespit edebilmek için varyans analizi tekniği kullanılmıştır.

Tablo 4.7 Liderlik Becerileri Ön Test Puanlarının Gruplara Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	180.188	1	180.188	0.731	0.397
Grup İçi	11343.792	46	246.604		
Toplam	11523,979	47			

Tablo 4.7 incelediğinde $p > 0.05$ olduğu için ön test puanları gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu iki önkoşul sağlandıktan sonra kovaryans analizi yapılabilir.

Tablo 4.8 Liderlik Becerileri Son Testinin Gruplara Göre Düzeltilmiş Ortalama Puanları

Grup	N	Ortalama	Düzeltilmiş Ortalama
Deney	24	156.92	158.02
Kontrol	24	145.71	144.59

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programı sadece deney grubuna uygulanmıştır. Bu grupların başarıları ön test liderlik becerileri puanları kontrol edilerek karşılaştırılmak istenmiştir(Tablo 4.8). Bu amaçla kovaryans analiziyle öğrencilerin liderlik beceri puanları ortalaması ve puanların ön testlere göre düzenlenmiş ortalamaları tabloda verilmiştir. Düzeltilmiş başarı puanları dikkate alındığında deney grubunda uygulanan yaklaşımın başarılı olduğunu söylenebilir.

Tablo 4.9 Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Liderlik Becerileri Testi Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Ön Test (Regresyon)	3726.08	1	3726.08	17.519	0.001
Grup	2130.27	1	2130,27	10.016	0.003
Hata	9570,71	45	212,68		

Tablo 4.9 incelendiğinde grupların ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($F=10.016$, $p < 0.05$). Bu sonuçtan yola çıkarak deney grubuna uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı ergen öğrencilerin liderlik becerileri gelişimi üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

4.2. Denetim Odağına İlişkin Nicel Bulgular ve Yorum

Denetim odağı davranışlarını dıştan içe döndürmek için uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının etkiliği için araştırmacı tarafından uygulanan Rotter Denetim Odağı testi, deneysel uygulamanın başladığı ekim ayının ilk haftasında ve deneysel uygulamanın sona erdiği ocak ayının başında uygulanmıştır. Uygulanan test öncelikli olarak ergen öğrencilerin ortalamalarında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla incelenmiştir. Uygulama sona erdiğinde son test olarak aynı test tekrardan öğrencilere uygulanmıştır. Bu iki ölçüm sonrasında Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının uygulandığı deney grubu ve programa dâhil edilmeyen kontrol grubu arasında fark olup olmadığını tespit etmek için Tekrarlı Ölçümler Varyans Analizi (Repeated Measurement ANOVA) kullanılmıştır. Bu ölçümden sonra ön test ve son testte birinci ölçüm ve ikinci ölçüm arasındaki fark puan dizimleri ilişkisiz örnekler için t-testi (Independent Samples t-test) yöntemiyle analiz edilmiştir. Bunun yanı sıra Oğuz Kağan Arketipsel Programının net olarak etkililiğini tespit etmek amacıyla kovaryans analizi (ANCOVA) uygulanmıştır. Kovaryans analizinin içerisinde regresyon analiz ve tek yönlü ANOVA yapılmıştır.

Tablo 4.10 Denetim Odağı Ön Testine İlişkin Tanıtıcı İstatistikler ve t-testi sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Deney	24	9.63	3.241	44.96	-0.574	0.337
Kontrol	24	10.21	3.776			

Tablo 4.10 incelendiğinde ergen çocukların denetim odağı testiyle ilgili yapılan ön test sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

bulunmamıştır ($p>0.05$). Anlamlı bir farklılığın olmaması hem deney grubunun hem de kontrol grubunun uygulamaya başladıklarında denetim odağı sonuçlarının eşit düzeyde olduğunu göstermektedir. Ergen çocukların aynı düzeyde olması araştırmanın yansız yürütülmesi açısından önemlidir.

Tablo 4.11 Denetim Odağı Testi Ön Test ve Son Test Sonuçları

Gruplar	Ön test			Son test		
	N	x	SS	N	x	SS
Deney	24	9.63	3.241	24	7.96	3.00
Kontrol	24	10.21	3.776	24	10.58	3.04

Tablo 4.11 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin denetim odağı puan ortalaması 9.63 iken, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test ortalaması 10.21 olduğu görülmektedir. Uygulamalar sona erdiğinde yapılan son test sonucuna göre deney grubunun son test denetim odağı puanı ortalaması 7.96, kontrol grubunun son test denetim odağı puanı ortalaması 10.58 olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun ön test ve son test ortalama puanları incelendiğinde manidar bir değişim olduğu görülmemektedir. Deney grubunda denetim odağı puanının düşmesinin (Yüksek olması dış denetim, düşük olması iç denetim) en büyük etkeni Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programı olduğu düşünülmektedir.

Tekrarlı ölçüm düzeninde varyans analizi yapmanın önkoşulu gruplarının ikili kombinasyonlarının sağlanması için grup kovaryansları arasında manidar farklılığın olmamasıdır. Box testi "kovaryanslar arasında manidar fark yoktur" hipotezini sınağığı için bu analizden önce yapılmıştır.

Tablo 4.12 Denetim Odağı Testi Box Testi Sonuçları

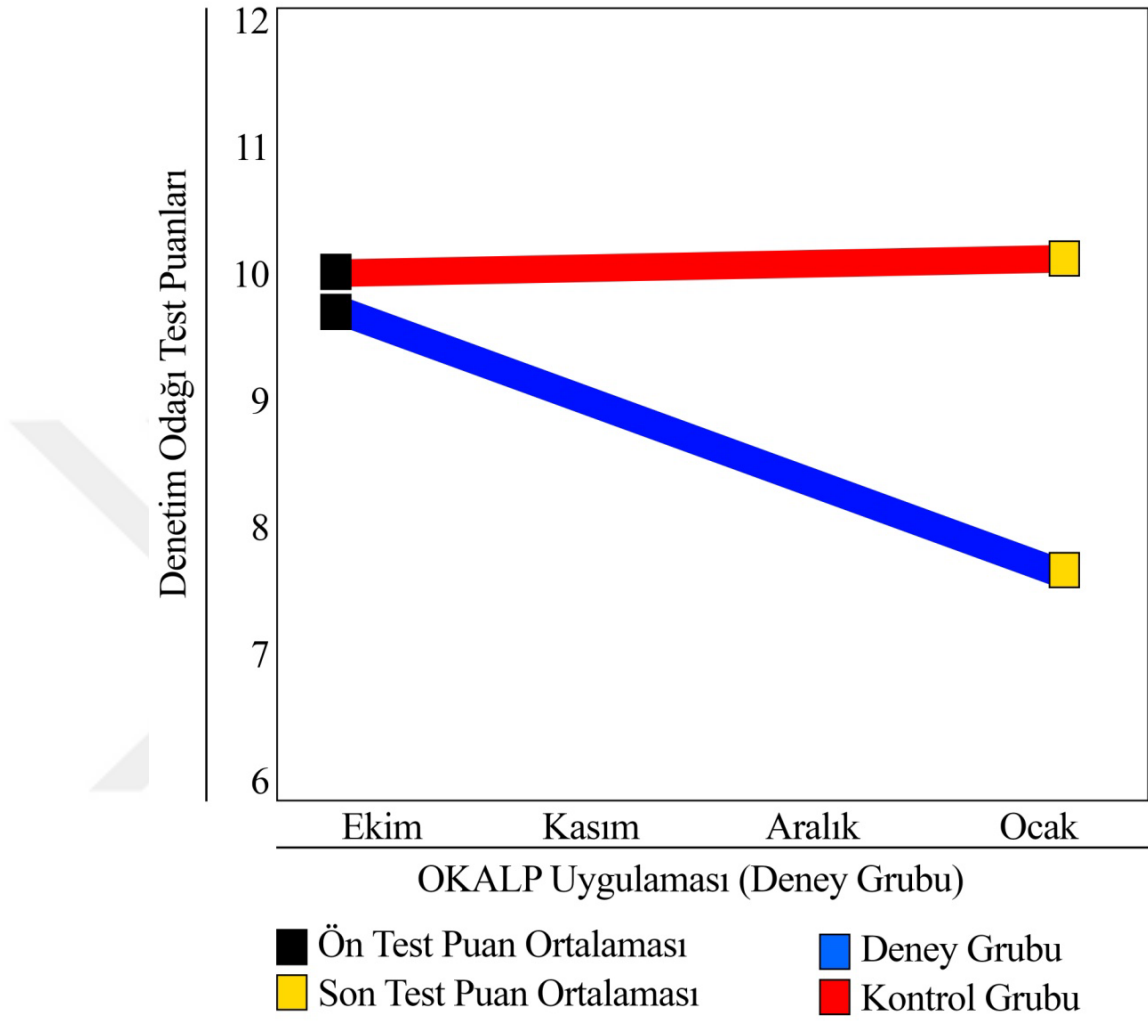
Box's M	F	sdl	sd2	p
1,091	0,347	3	380880	0,791

Bu testte elde edilen $p > 0.05$ çıkarsa bu analiz için önkoşul sağlanmış olur. Tabloda görüldüğü gibi $p > 0.05$ çıkması, tekrarlanan ölçümlü deneme düzeninde varyans analizinin bu test için yapılabilir olduğunu göstermektedir. Bu analizinin önşartlarından biri de Levene testidir. Aşağıdaki tabloda yapılan levene testinin sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.13 Denetim Odağı Testi Levene Testi Sonuçları

Grup	F	sdl	sd2	p
Ön test	0,941	1	46	0,337
Son test	0,005	1	46	0,946

Tablo 4.13'deki Levene testi sonuçlarının p değerleri incelendiğinde $p > 0.05$ çıktığı için varyanslar arası fark olmadığı yokluk hipotezi kabul edilerek varyansların eşitliği sağlanmıştır.

Şekil 4.2 Denetim Odağı testi öntest ve sontest puanları sonuç grafiği

Ölçümlere ilişkin grafik sonuçlarına göre ön testte birbirine eşdeğer olan iki grup deneysel uygulamadan sonra birbirinden ayrılmaktadır. Grafik incelendiğinde deneysel grubun lehine bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir (Şekil 4.2).

Araştırmada uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programının ergen çocuklarda liderlik becerilerindeki etkililiğini tespit etmek amacıyla kovaryans analizi yapılmıştır. Kovaryans analizinin önkoşulu olarak ön test puanlarıyla gruplar arasında etkileşim olup olmadığına ve ön testin gruplara göre fark gösterip göstermediğini tespit etmek gerekmektedir. Ön test ve gruplar arası etkileşimi tespit etmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 4.14 Denetim Odağı Ön Testiyle Gruplar Arasındaki Etkileşimin Yordanmasına İlişkin

Değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Grup	4,083	1	4,083	0,330	0,569
	R= 0,84		Adjusted R ² = -0,014		

Tablo 4.14'e göre gruplar ve gruplara uygulanan denetim odağı ön testi ile regresyon doğrularının eğimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu sonuçlar dikkate alındığında verilerin kovaryans analizi için uygun olduğu gözükmemektedir.

Kovaryans analizinin yapılabilmesi için kontrol değişkeni ve bağımsız değişkenin birbirinden bağımsız olup olmadıklarının test edilmesi gerekir. Bunu tespit edebilmek için varyans analizi tekniği kullanılmıştır.

Tablo 4.15 Denetim Odağı Ön Test Puanlarının Gruplara Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4,083	1	4,083	0.330	0.569
Grup İçi	569,583	46	12,382		
Toplam	573,667	47			

Tablo 4.15 incelediğinde $p > 0.05$ olduğu için ön test puanları gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu iki önkoşul sağlandıktan sonra kovaryans analizi yapılabilir.

Tablo 4.16 Denetim Odağı Testinin Son Testinin Gruplara Göre Düzeltilmiş Ortalama Puanları

Grup	N	Ortalama	Düzeltilmiş Ortalama
Deney	24	7,96	8,08
Kontrol	24	10,58	10,47

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik programı sadece deney grubuna uygulanmıştır. Bu grupların başarıları ön test denetim odağı puanları kontrol edilerek karşılaştırılmak istenmiştir (Tablo 4.16). Bu amaçla kovaryans analiziyle öğrencilerin denetim odağı puanları ortalaması ve puanların ön testlere göre düzenlenmiş ortalamaları tabloda verilmiştir. Düzeltilmiş başarı puanları dikkate alındığında deney grubunda uygulanan yaklaşımın başarılı olduğunu söylenebilir.

Tablo 4.17 Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Denetim Odağı Testi Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Ön Test (Regresyon)	85,522	1	85,522	11,479	0.001
Grup	68,569	1	68,569	9,203	0.004
Hata	335,269	45	7,450		

Tablo 4.17 incelendiğinde grupların ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($F=9,203$, $p<0.05$). Bu sonuçtan yola çıkarak deney grubuna uygulanan Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı ergen öğrencilerin denetim odağı gelişimi üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları özetlenmekte, yorumlanmakta ve uygulayıcılara ve araştırmacılara önerilerde bulunmaktadır.

5.1. Sonuç

Bu çalışma “Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı” ile ergen gençlerin liderlik becerilerini geliştirebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Denetim odağı ön test puanları kontrol altına alındığında, denetim odağı son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. Bu sonuç uygulanan programın, içten denetim odağı gelişiminin artırma amacına ulaştığını göstermektedir.
2. Liderlik becerileri ön test puanları kontrol altına alındığında, liderlik becerileri son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. Bu sonuç uygulanan programın, liderlik becerilerini geliştirme amacına ulaştığını göstermektedir.

Özetle; Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı, Liderlik becerileri ve denetim odağı alanlarında etkili olmuştur.

5.2. Tartışma

Oluşturulan Oğuz Kağan Arketipsel liderlik programının meslek lisesi 9. sınıf erkek öğrencilerin denetim odağı alanında manidar bir farkla anlamlı sonuçlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu araştırmayla paralellik gösterecek şekilde uygulanan eğitim programı

ve uygulanan yaş grubu gibi Türe (2008)' nin dokuzuncu sınıf öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmada sonucunda denetim odağı gelişimi konusunda deney grubu lehine kontrol grubuyla arasında manidar bir fark oluşmuştur. Aynı şekilde Babacan (2008) tarafından yapılan araştırmada, verilen liderlik eğitimi, denetim odağının gelişiminde etkili bir çalışma olmuştur.

Fakat uygulanan eğitimin, uygulanan yaş grubu ya da araştırma içerisinde bilinmeyen farklı değişkenler nedeniyle yapılan bazı çalışmalarda denetim odağı gelişimi konusunda liderlik eğitiminin etkisi gözlemlenememiştir. Örneğin Öztoprak(2013) tarafından uygulanan eğitim programı sonucunda denetim odağı dışındaki liderlik becerilerinde deney grubu lehine anlamlı fark olmuştur.

Oğuz Kağan Arketipsel liderlik programının meslek lisesi 9. sınıf erkek öğrencilerin Liderlik becerileri ölçeğiyle yapılan ölçümlerle, liderlik becerilerinde manidar bir gelişim söz konusudur. Bu çalışmadaki sonuçlar yapılan bir çok çalışmada da ortaya koyulmuştur.

Eğitim içeriğinde OKALP ile benzer beceri eğitimleri bulunan; Onur (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin bireysel yaratıcılık düzeylerini, motivasyon ve problem çözme becerilerinin, liderlik davranışını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bir başka OKALP ile benzer çalışmada Çelebi (2002), doğa eğitimi etkinliklerinin liderlik becerilerinin ortaya çıkarılmasında nasıl bir rol üstlendiğini saptamaya çalışmıştır. Doğa eğitimi süresince liderlik becerilerinden güven, risk alma, takım çalışması, problem çözme ve doğa yaşamına katılım gözlenmiş ve doğa eğitimi etkinliklerinin bu becerilere yönelik davranışların belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde Alkan (2009)'ın yaptığı çalışma sonucunda da liderlik becerilerinde olumlu yönde gelişme olmuştur.

OKALP çalışmasında liderlik becerileri ölçeğinin geliştirici olan Ogurlu (2012)'nın yaptığı çalışmada da verilen eğitimin etkili olduğu ve liderlik becerilerinde gelişim olduğu görülmüştür.

Benzer programlar yurt dışında çeşitli yaş gruplarına uygulanmış ve liderlik becerilerine etkisi görülmüştür. Örneğin Hamdan (2006) tarafından, yapılan araştırmada kamu üniversitesinde uygulanan öğrenci liderlik eğitimi programlarına katılanların liderlik bilgisini, liderlik becerilerini ve liderlik performansı ile ilişkili tutumlarını arttırdığını göstermiştir. Aynı zamanda katılımcıların çoğunun çalışma ortamlarında, eğitim programlarından edindikleri liderlik bilgilerini ve becerilerini uyguladıklarını da göstermiştir.

5.3. Öneriler

Bu çalışma sonucunda analiz edilen bulgular doğrultusunda bu çalışma ve ileride yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi amacıyla eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik bazı öneriler sunulmaktadır.

5.3.1. Araştırmayla ilgili öneriler

Alan yazın incelendiğinde, ergenler için liderlik eğitiminin ülkemiz için yeni sayılabilecek bir kavram olduğu, örneklerinin az olduğu görülecektir. Oysa gelişmiş ülkelerde, uzun süredir eğitimin içinde veya çeşitli liderlik alanlarına yönelik eğitimler uygulanmaktadır.

Liderlik eğitiminin tüm sonuçları ve etkileri bu çalışmada ölçülememiştir fakat kişilik gelişimi konusunda birçok konuda olumlu yönde etkisinin olduğu düşünülmektedir.

OKALP programı uzman kadro ve alan yazın incelenerek hazırlanmış bir programdır. Programda liderlik becerileri gelişimi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Program bu çalışmada 9. sınıf erkek öğrencilerine uygulanmıştır fakat her yaş grubuna ve her okul düzeyinde uygulanabilecek bir eğitimdir. Okulların ya da eğitimcilerin bu

eğitim programını kullanarak daha etkili bir eğitim süreci geçireceği ve etkili sonuçlara ulaşacağı düşünülmektedir.

5.3.2. Gelecekteki Araştırmacılara öneriler:

Oğuz Kağan Arketipsel Liderlik Programı uygulaması 9. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Daha küçük yaşlardaki gruplara eğitimler verilerek sonuçlar karşılaştırılabilir.

Bu çalışmada Türklerin arketipsel olarak liderliği aldığı en eski Türk olan Oğuz Kağan kullanılmıştır. Farklı Türk liderlerin arketipleri incelenerek ona uygun program hazırlanabilir.

Liderlik eğitimi verilirken literatür araştırmasında karşımıza sıklıkla çıkan durum; Lider öğrenci yetiştirmenin en uygun yöntemi lider öğretmen olmaktır. Lider olan ya da olmayan öğretmenlerin yetiştirdiği öğrenciler arasındaki liderlik becerileri farkı incelenebilir.

Ataerkil bir toplum olan Türk milletinin, Liderliğin gelişiminin kızlar ve erkekler arasında bir fark oluşturup oluşturmadığı incelenebilir.

5.3.3. Uygulayıcılara öneriler:

Liderlik eğitimi alan öğrencilerin akademik başarı durumları açısından izlenerek programın farklı sonuçları test edilebilir.

Okullarda liderlik çalışmalarının yaygınlaşması için liderlik kulüpleri kurulabilir.

Tüm okuldaki öğrencileri kapsayacak şekilde OKALP programı yapılabilir.

Velilerle iş birliği içinde olarak onların bu çalışmalara maddi ve manevi olarak destek olması sağlanabilir.

Liderlik konusunda öğrencilerden talep alınarak uygulamalar ve çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

Allen, K.E. , Stelzner P. ve Weilkiewicz, R.M. (1998). The ecology of leadership: Adapting to the challenges of a changing world. The Journal of leadership Studies, 5(2), 62-82.

Ateş, M. (2001). Mitolojiler ve Semboller. İstanbul, Aksiseda Matbaası

Aydın, Mustafa. (2010). Eğitim Yönetimi. 9. Baskı. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.

Aydın, İ. 2010. Eğitim ve Öğretimde Etik. Ankara: Pegem A Yayıncılık

Bass, M. B. (1990). Bass And Stogdill's Handbook Of Leadership: Theory, Research, & Managerial. (3th Ed.). New York: Free Press.

Beane, J.A. (1986). The self-enhancing middle grade school. The School Counselor,33,189-195.

Bennis, W.and Nanus, B. (1997). Leaders: The Strategies for Taking Chan. New York: Harper Business.

Black, J. D. (1984). "Leadership: A New Model Particularly Applicable To Gifted Youth" ERIC Document Reproduction Service No. ED 253 990

Boccia, J. A. ve Ackerman, R.H. (Eds). (1997). Students taking the lead: The challenge and rewards of empowering youth in schools. San Francisco: Jossey-Bass.

Büyüköztürk Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri,. Ankara: Pegem Akademi, Geliştirilmiş 11. Baskı, s 249.

Campbell, J. (2000). Kahramanın Sonsuz Yolculuğu. çev.: Sabri Gürses, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Can, A. (2013) SPSS ile Akademik Araştırmalarda Nicel Veri Analizi, Pegem Akademi, Ankara

Covey: ss. R. (2004). The 8th Habit. New York: Free Press

Çelik, V. (2003). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çonoğlu S. (2001). Annaguli Nurmemet'in Romanları, Ankara: Devran Yayınları.

From E. (1990). Rüyalar, Masallar, Mitoslar, çev.: Aydın Arıtan, Kaan Ökten, İstanbul, Arıtan Yayınevi

Gardner, J. W. (1987). Leadership development: Leadership papers. Washington, D. C.Independent Sector.

Gardner, J. W. (1990). On leadership. New York: Free Pres.

Goleman D. (1999). Duygusal Zekâ. (Çev. B.S. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.

Goleman, D., Boyatzis, R.E., and McKee, A. (2002). Primal leadership: Realizing the power of emotional intelligence. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Hobbs, T. (1999). Shocking Beauty Hardcover – September 15.

Kaplan M. (1992). "Türk Destanında Alp Tipi", Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar, C.1, İstanbul, Dergâh Yayınları

Karnes, F. A., Bean: s. M. (1990). Developing leadership in gifted youth (Report No. EDO-EC-90-4). Reston, VA: Council for Exceptional Children. ERIC. ED. 321490.

Koçel, Tamer. (2010). İşletme Yöneticiliği. 12. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. (1995). The leadership challenge: How to keep getting extraordinary things done in organizations. SanFrancisco: Jossey-Bass.

- Magoon, R.A.(1980). Developing leadership skills in th gifted, creative and talented.
- Murchison, C. (1931). Handbook of child psychology. Worcester, MA: Clark Universty Press.
- Özdemir, S. (2000). Eğitimde Örgütsel Yenileşme. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Parker, J. P., L. G. Begnaud. (2004). Developing Creative Leadership. Portsmouth. NH: Teacher Ideas Press
- Pearson, C.S., (2003), Archetypes in Organizational Settings: A Cliebt's Guide to the OTCI Professional Report, Gainesville, FL: Center for Applications of Psychological Type.
- Pelliot P. (1995). Uygur Yazısıyla Yazılmış Uğuz Han Destanı Üzerine, çev.: Vedat Köken, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları
- Roets, L. S. (1986), Leadership: A Skills Training Program. New Sharon, IA: Leadership Publications.
- Saydam, M. Bilgin, (1997), Deli Dumrulun Bilinci, Metis Yayınları, İstanbul.
- Scheer, T. (1997a). Aspects gabaritiques du tchèque: les préfixes à finale vocalique. Paper presented at the Troisièmes Rencontres de Jeunes Linguistes.
- Stevens A. (1999). "Jung", çev.: Ayda Çayır, İstanbul, Kaknüs Yayınları
- Sungur, N. (1997). Yaratıcı Düşünce. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Şişman, M. (2011). Öğretim Liderliği. 3. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Thornton, M. M. (2004). A Qualitative Study of Leadership in adolescent Females.

Wilcox, B. (2004). Phi Theta Kappa Leadership Program Evulation, Department of Advanced Educational Studies, Wet Virginia.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Alkan, Y. (2009), “Bir Lider Yetiştiriyor” Programının 10.Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avcı, B. (2009). Öğrencinin Liderliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Babacan, H. (2008). Demeter Kırsal Alan Liderlik Programı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.

Boyd, B. L. (2001). Bringing Leadership Experiences to Inner-City Youth. Journal of Extension [on line], 37 (4).

Buckner, K.G, McDowelle J.O. (2000). Devolping Teacher Leaders: Providing Encouragement, Opportunities and Support, NASSP Bulletin, V.84,no 616, 35-41.

Cansoy, R. (2016). Türkiye’de Ortaöğretim Okullarındaki Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı, Eskişehir.

Conner, J. O. & Strobel, K. (2007). Leadership Development: An Examination of Individual and Programmatic Growth. Journal of Adolescent Research, 22 (3), 275-297.

Crow, G.M.ve Slater, R.O. (1996). Educating democracy: The role of systemic leadership. Fairfax, VA: National Policy Board for Educational Administration.

Çelebi, M. (2002). Doğa Eğitimi Etkinliklerinin, Liderlik Becerilerinin Ortaya Çıkarılmasındaki Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

Çelik, Cemile & Sünbül, Önder, (2008). “Liderlik Algılamalarında Eğitim ve Cinsiyet Faktörü: Mersin İlinde Bir Alan Araştırması”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 3: s. 49-66.

Çelik, V. (1998). Eğitimde Dönüşümcü Liderlik, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, yıl 4, sayı 16, (Güz 1998)., 423-442.

Doğan, Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Gelişim Özellikleri. Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 155-187.

Eraslan, L. (2003). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Dönüşümsel Liderlik Özellikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Fraze, M. (1991). A study of effects on second-grade students of a leadership curriculum. Unpublished Doctoral Dissertation of Education Department of Educational

Gebze Kaymakamlığı, (2006).

Gökeri, (A.İ.), (1979), Arketiplere Dayanan Yeni Bir İnceleme Yönteminin Tanıtılarak İngiliz ve Türk Edebiyatında Bazı Romans ve Epik Niteliğinde Yapıtlara Uygulanması, Ankara Üniversitesi DTCF. Yayınlanmamış Doktora Tezi

Hamdan: ss. (2006). The effectiveness of student leadership training programs in public universities of Malaysia., Idaho State University. ProQuest Document ID:1126794901.

Hensel, N. H. (1991). Social leadership skills in young children. *Roeper Review*, 14, 4-6.

Hesapçıoğlu, M (1998). Postmodern Çağda Eğitim Yönetimi ve Eğitim Örgütü. Türkiye’de Eğitim Yönetimi .Prof.Dr. Ziya Bursalıoğlu’na Armağan. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları,s.97-102.

Imada, D., Doyle, A. B., Brock, B., Goddard, A. (2002), “Developing Leadership Skills On Students With Mild Disabilities.” *Teaching Exceptional Children*, 35(1), 48-54.

Jack, J.(1934). An experimental study of ascending behavior in preschool children. *University of Iowa Studies in Child Welfare*, 9, 7-65.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (2007), Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Planı 2007-2011.

Lin, J. (2003). Leadership Development of college students in Taiwan, *educational Leadership and Policy*, Indiana University, Umi, ProQuest N:3093438.

Mariotti, J. (1999). The Role Of Leader. *Industry Week*, 248, 75

Mawson, B. (2011). Children’s Leadership Strategies In Early Childhood.

Ngai, N., Cheung, C., Ngai: s. S., & To: s. (2012). Youth leadership training in Hong Kong: current developments and the way ahead. *International Journal of Adolescence and Youth*, 17(2-3), 165–179.

Oakley, N., Taşçı-Kaya, G., (2017). “School Organizations Journey from Shadow Side to Wisdom” (in,”Recent Developments in Education”, International Association of Social Science Research (IASSR)

Oakley, N.,Taşçı-Kaya, G. (2016). Leadership Archetypes of Girls: Animus, Asian Academic Research Journal of Social Sciences and Humanities Year (2016), Volume-3, Issue- 10 (Online)

Ogurlu, Ü. (2012). Liderlik Becerileri Geliştirme Programının Üstün Zekalı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Liderlik Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Onur, V. (1998). Yeterliye Dayalı Lider Yetiştirme Programının Etkililiği.

Özcan, T. (2003). “Oğuz Kağan Destanının Kahramanlık Mitosu Bakımından Çözümlemesi”, Milli Folklor, s. 57: s. 76-81.

Pekkaya, B. (1994). Arabulucu Yolu ile Çatışmalara Çözüm Bulma, Arabuluculuk Eğitiminin Okullarda Uygulanması ve Bu Eğitimin Öğrencilerin Benlik Gelişimlerine, Liderlik Becerilerine, Saldırgan Davranışlarına ve Algıladıkları Problem Miktarına Etkisi. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Plowman, P.D. (1981). Training extraordinary leaders. Roeper Review, (3),13-16.

Powell, W.W. (1982). Papers on the transescent student. Universty of Wisconsin-Platteville. College of Education,1-19.

Ricketts J. C., R.D. Rudd. (2002). A Comprehensive Leadership Education Model To Train, Teach, And Develop Leadership In Youth. Journal Of Career And Technical Education. Vol. 19. No. 1.

Schack, G. D. (1988). An activities approach to leadership training. Gifted Child Today 11, 20-22.

Shin, Min Sun, Susan L. Recchia, Seung Yeon Lee, Yoon Joo Lee, Lara S. Mullarkey. (2004). Understanding Early Childhood Leadership Emerging Competencies

In The Context Of Relationships. Journal Of Early Childhood Research. Vol. 2. No. 3: 301–316.

Simonton, D. K., (1985, “Intelligence And Personal İnfluence İn Groups: Four Nonlinear Models.” Psychological Review, 92, 532–547

Smylie, M. A. (1996). From bureaucratic control to building human capital: The importance of teacher learning in education reform. Educational researcher, 25(9), 9-11.

Stiles, D. A., (1986), “Leadership Training For High School Girls: An Intervention At One School.” Journal of Counselling& Development. 65-4.

Stoltenberg, J.C.(1984).Early adolescence: The critical years.Position paper presented to the College of Education, University of Wisconsin,1-3.

Swinehart, B. (1990). Youth involvement: Developing leaders and strengthening communities. US. Dept. of Housing and Urban Development Bulletin, 250: Boulder,CO.

Tansel, A. (2002). Determinants of school attainment of boys and girls in Turkey: individual, household and community factors, Economics of Education Review, 21, 455–470.

Thompson, M. (2006). Student leadership process development an assesment of contributing college resources. Journal of College Student Development, 47(3), 343-350.

Türe, M. (2008). Hera'nın Oğulları Liderlik Eğitim Programı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Projesi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.

Tüysüz, B. (2007). Öğrenci Liderliği Programının 6. Sınıf Öğrencilerinin Liderlik Roller ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Wade, R. C., Putnam, K. (1995). Tomorrow's leaders? Gifted students' opinions of leadership and service activities. Roeper Review, 18, 150-151.

EKLER

Ek-1

Örnek Ders Program Örneği

2.HAFTA

Tarih	17.10.2017
Süre	80 Dakika (2 ders saati)
Dersin Konusu	Arketipsel Liderlik
Eğitimci	Prof. Dr. Nuray SUNGUR (Öğretim Görevlisi)
Amaç	"Arketip" kavramını öğrenir.
Kazanım	Arketip'inin ne olduğunu öğrenir.
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, beyin fırtınası, anlatım, uygulama, soru-cevap
Kullanılan Araç Gereçler	"Arketip Formu" , kâğıt, kalem
Yapılan Uygulama ya da Eğitim	Öğrencilere "Arketip" kavramı anlatılarak onların önceki bilgileri sorgulandı. Daha sonra hangi <u>arketip'e</u> sahip olduklarını anlayabilmek için arketiplerin özelliklerinin bulunduğu bir form verdi. Öğrenciler kendilerine uygun özellikleri işaretleyerek hangi arketip olduklarını tahmin ettiler.

Uygulama Form Örnekleri

Haber Yazımı Formu

Gelme

Gebze'de üst gâzite yâruyan insanları
araba ezdi sonu olarak Zeynel
1 ölü

Türkiye

Mersinde bulunan maden ocagında
tam tamına 670 kilo altın bulundu
ve değeri 6.000.000 \$ devlete bağışlandı

Dünya

İngiltere Türkiye'ye saldırı yapacağını
bildirdi bunu duyan cumhurbaşkanı
bütün millet ve bili ve kaymakamları
toplayarak bir toplantı düzenlediler
toplantıda ne yapacaklarına karar
verdikler. Bütün silahları hazır tutup
cephanelik kaymakamları ve silahlı kuvvetler
karşı bütün önlemleri aldılar.

BENİM DÜNYAM

Kendini bir ağaç olarak düşün. Yaklaşık 50 yıl önceki duygularını, yaşadığın çevreyi ve insanların sana yaklaşımı ile günümüzdeki duygularını, yaşadığın çevreyi ve insanların sana yaklaşımını şiiir, şarkı, hikâye, yazı ya da resimlerle anlat.

BEN KİMİM FORMU

A. Bir başkasına kendimi tanımlarken söyleyebileceğim 3 özelliğim:

1. Doğrunun yanında olum
2. Yalan söylemem
3. Her zorlukta yanında olum

B. Kendimde sevdiğim 3 özelliğim:

1. Boyum
2. Elim
3. Gözüm

C. Kendimde olmasını istediğim 3 özelliğim:

1. Güzel Ses
2. Hızlı düşünme
3. İstedikim yerde tek diye cevap verme

D. Kendimde değişmesini istediğim 3 özelliğim:

1. Utanıklığım
2. Metre Aestesi
3. El titremesi

E. Kendimde olmasından mutluluk duyduğum özelliğim:

1. Ön sezluluğüm
2. İyi top oynamam
3. Şarkı söylemem

F. Bir mucize olsaydı hayatımda değişmesini istediğim 3 şey:

1. Osmanlı'nın hiç yenilmemesini
2. Türkleri hep bir yandan durdururumamları
- 3.

BAKIŞ AÇILARI

Aşağıdaki durumlarda belirtilen kişiler nasıl düşünülür?

1. Bugün hava çok sıcak.

- a) Dondurmacı ..Çok satış yapacağını düşünmüş
- b) Yanındaki bebek ..Kıvransa beni kıracakmışın
- c) Postacı ..Sıcakta yürümekten çok yorulmuş
- d) Öğretmen ..Bu sıcakta öğrenciler beni yarmışın
- e) Trafikteki polis memuru ..Sıcak havada çalışmal istememiş

2. Sınıftaki Ali 100'e kadar sayamıyor.

- a) Ali ..kendini kötü hissetmiş
- b) Ali'nin arkadaşı ..Aliye hem öğretmiş ve kıvransa gözle bakmış
- c) Ali'nin öğretmeni ..Aliye bir an önce öğretmesi gerektiğini düşünmüş
- d) Ali'nin ailesi ..Aliye destek çıkarak istemişler
- e) Ali'nin küçük kız kardeşi ..Aliye öğretmek istemiş

3. Ailece tatile giderken hastalandın. Aile tatile gitme kararından vazgeçti.

- a) Hastalanan kişi ..Çok üzülmes
- b) Doktor ..dilenmesi gerektiğini düşünmüş
- c) Anne ..tatile gidilmediği için hem üzülmes hem de çocuğu için endişelenmiş
- d) Seyahat firması ..bilgiyi kullanarak rezervasyonu iptal etmişler
- e) Bisiklet ..Bistone ..kullanılmıyacağı için hayal kırıklığına uğramış

4. Yağmur yağmaya başladı.

- a) Yağmur damlası ..Sıcaklarını boşuyordu
- b) İşe gitmeye çalışan şoför ..Silenceğini düşünmüş
- c) 5 yaşındaki çocuk ..eglencele olacağını yanında oynayabileceğini düşünmüş
- d) Çiftçi ..meyveleri ve sebzeleri silenceğini düşünmüş
- e) Çatı tamircisi ..İşinin aksıyacağını düşünmüş

Hayatımdaki Liderler

Her insanda liderlik potansiyeli vardır ve liderlik her zaman ve her ortamda gerçekleşebilir.

Hayatınızda sizi etkileyen lider veya liderlik özellikleri gösteren kişileri düşünün. Bu kişileri ve sizi etkileyen liderlik özelliklerini yazın.

	Kişi	Sizi etkileyen liderlik özellikleri
1.	Babam	İnsanları koruması, iyi niyetli, Hırslı olması, Sözünü geçirmesi
2.	Ronaldo	Maçta özgüvenli olması, Çok çalışıp hedeflerine ulaşması CR7
3.	Futbol hocam	Hocam: Bana güvenmesi benim Tuzlasor'a transfer olmamı gerçekleştiren kişi.
4.	Dedem	Patron.
5.		

Yaratıcı Çözüm Bulma Formu

Çoğu insanlar karton kutuları kaldırıp bir kenara atarlar. Aslında onların binlerce ilginç kullanım alanları var. Aşağıdaki boşluğa düşünebildiğiniz kadar çok ilginç ve alışılmamış kullanım biçimlerini listeleyiniz. Kendinizi herhangi bir boyuttaki kutu ile gördüğünüz ya da duyduğunuz kullanım biçimleri ile sınırlandırmayınız. İstedığınız sayıda kutu kullanabilirsiniz. Yapabildiğiniz kadar çok yeri kullanım biçimleri üzerinde düşünelim.

Karton kutuya şekilli kutular yapabiliriz.
Hayvanlara ev yapabiliriz.
Çocuklar için oyun alanları yapabiliriz.

LİDERLİK METAFORU FORMU

Aşağıdaki ifadelerde liderliği tanımlamak için farklı benzerlikler bulunmaktadır. Benzerlikleri kendinize göre doldurun.

1. Liderlik koyunluk (bitki) benzer. Çünkü en uzun oğaccıdır.
2. Liderlik beyine (organ) benzer. Çünkü düşünme özelliği vardır.
3. Liderlik üçgene (şekil) benzer. Çünkü her zaman ve her yerde sürer durur.
4. Liderlik prize (cansız nesne) benzer. Çünkü bilmeden elini prize sokarsan elektrikle şokabilir.
5. Liderlik çirite (spor) benzer. Çünkü hem ata spordur hem de bir hayvanla birlikte oynanır.
6. Liderlik çita ya (hayvan) benzer. Çünkü sok hızlı koşma yeteneğine sahiptir.
7. Liderlik asma - kapama (bilgisayar tuşu) benzer. Çünkü asma - kapama tuşu olmazsa bilgisayar açılmaz.

OKALP DEĞERLENDİRME

Ben simdi keeler yaptığımız çalışmada kendimde ki nasıl hissediyorsa kendimden ki önlemı öğrendim , engelliler okulu gittiğinde sadece yaptığımız marlık değil engelli çocukların birı bir etkinlik yaparken görmeleriyei , ondan sonra ilk yardım gördük bir olay karşısında ne yapabileceğimizi öğrendik , Deprem olayını gördük bir deprem olduğunda hangi anda ne yapmamızı onladık artık bizim evde bütün herkesin olduğu yer - Antodren' ki siz birı rylendirmek için değil bizim ilerde ne durumda olduğımızı test ettin. Bize ilerde yardım edeceğinizi belli .

Ek-3

Okalp Programı Uygulama Fotoğrafları

